МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

АРАДУВЛ 1923-ча шера денз

СЕРДАЛО
свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай областнойи Грозненски городскойи комитетий а Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

№ 76 (2597) | Ера, 21 сентябрь, 1961 шу. | Мах 2 кеп.

IX-гІа Нохч-ГІалгІай областной партийни конференци

Укх шера 19—20-ча сентябре Грозне В. И. Ленина цІерахча Двореце хилар IX-гІа Нохч-ГІалгІай областной партийни конференци. Конференце дийцар ер дешаш:

1. КПСС Программа проектах йола доклад.
2. КПСС Устава проектах йола доклад.
3. КПСС областной комитета отчетни доклад.
4. Ревизионни комиссе отчетни доклад.
5. КПСС обком харжар.
6. Ревизионни комисси харжар.
7. КПСС XXII-ча съезде бахийта делегаташ харжар.

Хьалхарча дешах доклад йир КПСС обкома секретара нов. **Габисова.**

Доклад йистеяьлча пренеех къамаьлаш дир 9 саго.

КПСС Устава проектах йола доклад йир парте обкома секретара нов. **Чахкиева.**

Из дош дувцаш пренешка дакъа лаьцар 6 делегато.

Парте областной комитета отчетни доклад йир КПСС обкома хьалхарча секретара нов. **Трофимова,** хІаьта ревизионни комиссе отчетни доклад йир ревизионни комиссе председатела нов. **Чайкина.**

Цу тІехь чакхбаьлар конференце 19-ча сентябре баь болх, хІаьта 20-ча сентябре обкома отчетни докладах хиннача пренешка дакъа лаьцар 16 делегато.

Дийцача дешаех соцамаш тІаийцар конференце. Цул тІехьагІа Нохч-ГІалгІай обкомеи ревизионни комиссеи керда составаш а КПСС XXII-ча съезде бахийта делегаташ а хержар.

Конференце балхах йола отчет укх оагІо тІа кепа теха я.

IX Нохч-ГІалгІай областной партийни конференци

МАРКСИЗМА-ЛЕНИНИЗМА БАЙРАКХАЦА—КОММУНИЗМАГА

КПСС Программа проектах дола дош дувцарца дІаболабир ший болх IX Нохч-ГІалгІай областной партийни конференце. Цу дешах доклад йир парте обкома секретара нов. **Габисова.**

— Вай парте, советски халкъа вахар чухь, дунен революционни низий вахара а цар дечоа а, дерригача адамий вахар чухь боккха исторически лоархІам болаш гІулакх да КПСС Программа проект кепа теха араялар, — аьлар докладчико. — Дунен революционни болам чу авангардни роль йолаш вай парти хилар, исторе шийна тІадилла сийлахь-доккха декхар КПСС дика ка а йоалаш кхоачашдеш хилар кхы цІаькха а Іалаьмате боккхача низаца хьахьекхар Программа проекто.

Социализм хьалъяра практика вІашагІтохаш, дерригача дунен тІарча революционни болама опыта лоархІам беш, коммунизм хьалъяра лоархІамегІара декхараши керттера этапаши белгалйоахаш йола кхоалагІча Программа проект ешача хана Іалаьмате чІоагІа хьийгача къина бе боагІача тайпара дика бекхам беш, коммунистически идеяш цІаккха а эшарг ца хиларах, халкъа низаш цІаккха а кхоачалургдоацаш хиларах парти чІоагтІа тийша хилар хьахьокхаш хеталу из. Тахан дагалаттарех кхоанара сийлахь-доккхий гІулакхаш хинна бІарга а гуш, лакхача лоам тІара гаьнна дІахьежача санна хеталу.

— Парте эггара доккхагІа дола декхар, — йоах Программа проекта тІа, — ший байракха тІа: «ХІаранегара — хьинарга хьежжа, хІараненна — цунна машша» яха дешаш а долаш йола коммунистически общество хьалъелга да. Йизза кхоачашхургья «Деррига а сега духьа, сега вахар тоадара» яха парте лозунг.

Парте Программа проекта цхьоалагІча а шоллагІча а доакъой чулоацам бизза хьабийцар докладчико, йовзийтар цу исторически документа керттера идеяш. Парте белгалъяь сийлахь-йоккха Программа кхоачашъяра даькъе республика партийни организацена хьалхашка латта декхараш дувцача хана нов. Габисова къаьстта кертагІа доаккх организаторскии идеологическии болх кхы а дукхагІа тоабанза барг ца хилар. Цу балхацара керттердар да беррига къахьегамхой лаккхера идея йолаши коммунизманна тешамеи хьалкхебелга, къахьегамцареи общественни боахамцареи гІулакхаш коммунистически хулга, хьалхарча замах юхедиса во гІулакхаш, буржуазни кхетамаши оамалаши цІенъяь дІайоахилга, массе оагІорахьара, гармонически саг хьалкхевелга, духовни культура бокъонца йола ганзаш хьакхоллилга. Даиман чІоагІде деза халкъашта юкъера доттагІал, дегІакхувла еза социалистически патриотизми пролетарски интернационализми.

— Буржуазни идеологеци моралацеи, частнособственнически психологехи оамалехи, доацачох тешилгах юхейисача юхкаштца лоаттабу къовсам коммунистически кхетам болаш нах хьалкхебара беча балха лоархІамера дакъа лерхІ парте.

Хьалха дІаяхача замах юхедисача воча гІулакхашца, индивидуализмацеи эгоизмацеи лоаттабеча къовсаме доккха декхар тІадож общественностана, лоархІаме да общественни а ший а вахаре, общества декхар кхоачашдара дика хьокхам луш хилар.

Доккха зулам доал дынах тешарах, тІехьадиса гІулакхаш леладарах, кхалсага бокъонаш теІаярах. Іилман-атеистически пропаганда кхоачамболлаш дика ца лелаелга, дІаяхача замах юхедисача воча гІулакхашца къовсам мела лоаттабелга хьахьокхаш, кхалнаьха бокъонаш теІаяь а церковникий болх хьинарегІа болабенна а дуккха моттигаш белгалйоах нов. Габисова.

Коммунистически кхетам балара дешай е йоаггІаш йола терко яц вай газеташеи радиоси. Цар хоадам боллаш къовсам лоаттабац шоай материалаша белгалдаьха хІамаш чакхдахара, кІезига дувц халкъий доттагІал чІоагІдареи коммунистически кхетам балареи дешаш, Іилманна карагІдаьнначоаи толашагІча опытаи еш йола пропаганда мела лелаю. Вахар кІоаргга ца довзар да газетийи радиои балхацара керттера кхоачамбоацар.

КПСС Программа проект дІайовзийташ республика партийни организаце дукха болх баь хилар дувц докладчика. Из исторически документ дІадовзийтара де деза гІулакхаш белгалдаьхад парте обкома бюрос, моттигашта из гІулакх вІаштІехьдаккха новкъостал де массе а районе баха парте обкома викалаш хиннаб. Предприятешка, колхозашка, совхозашка, учрежденешка вІаштІехьдаькхад массанена хозаш Программа проект ешилга.

Коммунизм хьалъяра сийлахь-йоккхача планаша дІадех, вай планаш сийлахь-йоккха хилар кхетадаь ца Іеш, уж кхоачашъяра лоаттабеча къовсаме хІара къахьегамхочо хьинаре къахьегилга. Коммунизм хьалъяра шийна тІадожаш дола декхар хІара къахьегамхочоа дІадовзийтилга — из да партийни организацей керттера декхар. Ше миччахьа болх беш вале а, коммуниста сийлахь декхар да кхычарна хьокхам хургболаш къахьегилга.

Дерригача советски халкъаца цхьана, коммунизм хьалъяра сийлахь-йоккха Программа кхоачашъеча дизза дакъа лацар духьа шоай низ кхо ца беш къахьегаргда Нохч-ГІалгІайчен болхлоша, колхозникаша, инженерно-технически болхлоша, юрта боахама специалисташа, интеллигенце.

КПСС Программа проектах йола доклад йистеяьлча эггара хьалха къамаьл даьча КПСС Гудермесски райкома хьалхарча секретара нов. **Калагова** аьлар:

— Коммунистически парте Программа проект ювцача хана тха районера къахьегамхой, беррига советски нах санна, чІоагІа дегаш гІоздаьнна бар. Из проект къоабал а еш районерча коммунисташа, берригача къахьегамхоша кердача тайпара белгалдоах шоашта хьалхашка латта декхараш, коммунизм хьалъяра даькъе шоашкара доагтІар де гІерт.

ХІанз коммунистически къахьегама город яха сийлен цІи яккхара тІехьа шерра яхь яьржай город Гудермесе. Из цІи яьккха дукха бригадаш, цехаш, сменаш, бІарчча предприятеш я тха. Царех я электростанце, ша боаккхача завода коллективаш. Коммунистически къахьегама болам хІара денна шерлуш латт.

ХІара къахьегамхочо дикагІа толамаш доахаргдолаш, къа ца хьегаш цхьаккха а хургвоацаш гІулакх вІаштІехьдаькхад общественнни болх бара, смежни квалификацеши говзалаши Іомаяра тІехьа лоаттабеча къовсама лоархІам лакхбеннаб, предприяте культура лакхъяра, социалистически доалахье лораяра, халкъашта юкъера доттагІал чІоагІдара хадданза йоакхо ю. ХІанз Гудермесе бахача нахах кхоалагІвар дешаш ва. Дешара заведеней сеть шеръяьй, машиннаькъахой техникума филиал, хІаьта иштта марксизма-ленинизма сайрийнарча университета филиал хьайийлай.

ДІахо йоах нов. Калагова, городе къахьегамхой собранеш чакхъяьннай, коммунистически Гудермес яха сийлен цІи яккхара тІехьа къахьега уж оарцагІбаьхаб.

Гудермесски машиннаькъахоша даьха цхьадола толамаш а белгалдир нов. Калагова.

Дерригача советски халкъа дегаш гІоздаьхад КПСС Программа проекто, аьлар Грозненски гарнизона офицера нов. **Огурцова.** Цу сийлахь-доккхача документо белгалдаьхад вай мехка оборона дІахо чІоагІъергйола наькъаш а. Советски наха дукха еза шоай Арми, хІаьта эшшача хана цига гІулакх де кийча а ба уж. Вай ТІема Низашка хІанз йолаш я моастагІ вохавара эшшаш йола техника.

Аз дІакхайкаду областной партконференцега, йоах нов. Огурцова, вай тІемахой, цахаддаш шоай говзал лакх а еш, моллагІча агрессорах Дахье лорае кийча болга.

Нов. Огурцова белгалдоаккх партийни советски организацешцара, вузашцара, предприятешцара, колхозашцара, совхозашцара, театрашцара тІемахой бувзам дІахо шербе безилга, кагирхошцара кхетама болх лакхбе безилга.

Нов. Огурцова тешал ду, вай беррига къахьегамхой санна, доккхийча толамашца КПСС XXII съезда тІемахой накъа боагІаргхилара.

Дийца вала магац хьамсарча парте Программа проекто дегаш гІоздахар, йоах Веденски района юкъерча школа завуча нов. **Кочетовас.** ХІара советски саго дег чура къоабал а еш тІаийцай из.

Программа проекта тІа белгалдаьккхад коммунизме яхаргйола кхувш йоагІа тІехье коммунистически кхетамца кхеяр чІоагІа лоархІаме долга. Из бехктокхаме гІулакх дукхагІча даькъе хьехархошта хьалхашка латт. Шоай эррига говзал оарцагІъяькха, низи хьинари ца кходеш кхетамца вІаштІехьбакха беза из болх ерригача школашка. Кхувш йоагІа тІехье кхее еза вахар довзаш, къахьегам дукха безаш, коммунизма гІулакх бахьан моллагІа хало ла кийча болаш.

Веденски района хьехархой сийленца накъа гІоргба парте XXII-ча съезда, аьнна тешал дир нов. Кочетовас.

Беррига советски нах санна, вай хьамсарча партена дег чура баркал оалаш ба Курчалоевски района къахьегамхой а, йоах Курчалоевски райисполкома председатела нов. **Абубакарова.** Программа проекта тІа белгалдаьхача турпалча гІулакхаша дегаш гІоздаьхад цар. Парте де лаьрхІа гІулакхаш — из царна дага латтар да. Цудухьа цхьаккха саг вац районе шерра Программа проект ца ювцаш.

ДІахо нов. Абубакарова дувц района юртбоахама къахьегамхоша укх шера даьха толамаш.

ХІанз чІоагІа сихденнад кхашкара балхаш, йоах нов. Абубакарова. Чуийна хьийкха хьажкІаш чуэцаш ба механизатораш. Цахаддаш паччахьалкхен амбарашка дІакхухьаш латт хьажкІаш. Ханнахьа чуийца йоахаргья уж.

Тхо тешаш да КПСС XXII съезд хьаеллача денга района юрта боахама къахьегамхоша тІаийца декхараш кхоачашдергхилара.

— ХІанз парте Программа проект ювцача хана беррига низ тІабахийта социалистически декхараш кхоачашде гІерташ къовсам лоаттабеш я тха коллектив, — аьлар дІахо къамаьл даьча «Назрановский» совхоза токара, коммунистически къахьегама ударника нов. **Тумгоева.** Укх шера хьалхарча кхаь кварталах паччахьалкхенна дулх дІадалара план кхоачашъяь совхозо, хІаьта коартолаш баьца дааращи дІателаш а латт. Дика хьийкхай укх шера тха совхозе хьажкІаш, хІаьта уж чуэца йизза кийчо а яьй оаха.

Ший къамаьл йистедоалаш нов. Тумгоева йоах, тхоай совхоза коллектива цІерах тешал ду аз тІаийца социалистически декхараш совхозо толамца кхоачашдергхилара.

ДІахо къамаьл даьча парте Грозненски райкома секретара нов. **Дудника** белгалдаьккхар парте Программа проект дІахо вай мехка боахам чІоагІа айбара, берригача а къахьегамхой вахар-хьал тоадара а культура лакхъяра а хетаяь хилар. Программа проект ювцача хана мехка боахами адамий вахар-хьали дІахо кхы а дикагІа тоадара къахьегамхоша шоашкара керда предложенеш тийнна хилар.

Парте январски Пленума а Программа проекто а хьинар айдарца доккхий къахьегама толамаш даьхад Грозненски района къахьегамхоша. Цар укх шера 850 эзар пунт ялат, дулх, шура, фуаш, кхьйола юртбоахама продукташ еххай паччахьалкхенга, хІанз чуийна хьажкІаш чуэцаш, Іаьдала заданеш кхоачашъеш боахк.

Парте Грозненски райкома ший беррига а низ тІабохийт дІахо юртбоахам айбара, цун культура лакхъяра, социалистически яхьа декхараш кхоачашдара, Іилмана карагІдаьннар балха юкъе дахьара, керда техника юкъеяхьарца къахьегама овсарле лакхъяра.

— Сона бакъахьа хетар — йоах оратора — колхоза председатель, правлени, бригадираш къайлагІа кхадж а тоссаш хержача а, хІаьта правлени массаз хорж цу юкъе кхоалагІа дакъа керда нах бахийтача а. Цу гІулакхо тІехь-тІехьарца керда къахьегамхой кулгалдеча балха юкъе а озаргбар, дІахо демократи шер а ергьяр.

Грозненски района къахьегамхоша дош лу балха юкъера кхоачамбоацараш дІа а доахаш парте а правительства а шоашта хьалхашка оттадаь декхараш толамца кхоачашде.

«Ингушский» совхоза директора нов. **Умарова** аьлар, парте Программа проекта тІа чІоагтІа уйла тІаяхийтай юрта боахам тоабара. Цудухьа тха совхоза къахьегамхоша шоай беррига низ а хьинар а дІалу дІайийна хІамаш хьувкъяра, дукхагІа хьайбай продукташ яхара.

ДІаювча хІамашта юкъе хьажкІаш дІаювлга боккха лоархІам болаш хилар дика кхета а даь, из культура соахкарчул кхозза дукхагІа йийнай, хІаьта хІанзалца хьажкІаш чуийцача кхай тІара, хІара гектар тІара 42—47 центнер чу а енай.

Дукха торонаш я хІанз а совхозо пайда ца эцаш. ТІадоагІача шера дулх кхоззеи, шура, тха цкъа-ахаззеи дукхагІа дакха деза совхозо. Из гІулакх толамца кхоачашдара новкъарле хьайбашта гІишлош хьалъяра эша материалаш кхоачамболаш ца хиларо. Во лел совхозе хьайбаш хица Іалашдара гІулакх а, хий тайп-тайпарча транспортаца кхухьаш меладу.

Совхоза къахьегамхошта шоай декхараш кхоачашдара доккха новкъостал деча МагІалбика мехкдаьтта болхлошта чІоагтІа баркал а аьнна дІахо а совхоза юрташка бахача наха газ йиллара новкъостал делга дийхар оратора.

Юххера ший къамаьл йистедоалаш нов. Умарова конференце хиннарашта тешам белар юртабоахама продукташ алсамъяхара «Ингушский» совхоза къахьегамхоша шоай низ а хьинар а кхо ца деш къахьегаргхилара.

ДІахо къамаьл даьча КПСС Урус-Мартановски райкома секретара нов. **Русина** йоах, района берригача къахьегамхоша парте Программа проект мога а еш, шоашта дагадаьллар цу тІа диха хиларах чІоагІа баркал оал парте Центральни Комитета.

ТІеххьарча шерашка районе бахача наха хьалдаьд 5 эзарнел совгІа цІенош, керда школаш, медицински учреждениеш, кхалнаха еш латт кхозза вІаштара яь школа-интернат, иштта кхыдараш. Цу дерриганеша а гойт къахьегамхой вахар-хьал тоадара, культура лакхъяра парте а правительства а чІоагІа йоакхо, еш хилар. Цудухьа, хІанз, парте XXII-гІа съезд хьаеллача хьалхарча деношка хьажкІаш чуэцаш, паччахьалкхенна уж дІалуш, кхыдола балхаш деш районе тІа хьинар айденна болх бу беррига къахьегамхоша.

Йолаш йолча ерригача торонех пайда эцац районе. Шура соахкарчул 10 процент мара дукхагІа яьккхац. Цу тайпарча темпаша кхоачамбац хІанз.

ДІахо юртбоахам айбара, къаьстта юрта боахама транспорт вІашагІйолла еза, шекара заводе свекла дІакхахьа машинниекъ билла беза, Ермоловске шекара свекла дІайийо пункт йилла еза, хІаьта совнархоза цхьа завод юртбоахама машинаш ергйолаш а тоаергйолаш а кийчъе еза.

Лоамашкарча даьгІенашка хьайбаш доажадарах чІоагІа пайда боал. Из гІулакх тоаде цига долха наькъаш тоаде деза, медицински ветеринарнии пункташ а тикаш а яхка еза.

Ший къамаьл чакхдоалаш оратора аьлар — коммунизм хьалъяра Программа толамца кхоачашъяра Урус-Мартановски къахьегамхоша шоай хьинар а низ а кхо ца деш къахьегаргда.

Къамаьл ду Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советерча паччахьалкхен кхерамзлен Комитета председатела нов. **Хлесткова,** цо белгалдир, парте Программа проекта тІа советски нах чІоагІа фелал йолаш хила безаш хилара дош чІоагІа теркам тІабохийташ хьоахадаь хилар. Бакъда, йоах оратора, цхьаболча наьха фелал ца хилар бахьан долаш паччахьалкхен а парте а къайленаш гучаювлаш моттигаш нийслу.

ДІахо нов. Хлесткова дувц къахьегамхой политически сакхетам лакхбара даькъе, интернациональни уйланца уж хьалкхебара даькъе беш бола болх мела лелабеш хиларах. Къаьстта мела лелабу кхетама болх комсомольски организацеша, цудухьа общественни порядок телхаераш, зуламаш дераш дукхагІча даькъе кагирхой ба.

Цхьайолча районашка дынах тешаш бараша шоай болх айбе гІерташ, цудухьа дына духьал барашка тайп-тайпара цар сий доаде гІерташ письмош ухийташ моттигаш я. ХІанз а йоагІача тайпара йоакхо еш леладаш, йоах дІахо оратора, ды лелабарашта духьаларча балха общественность юкъеозара гІулакх. Цхьайолча районашка тесса лелабу атеистически болх. Наха юкъе беш бола кхетама болх парте Программа проекта тІа белгалдаь лоархІамера декхар — коммунизма керда саг хьалкхевар дага а доагІаш лелабе беза.

Цу тІехь пренеш йистейоал. Дийцача дешах соцам тІаэц конференце беррига делегаташ раьза а болаш.

* * *

Конференце дийцача шоллагІча дешах — КПСС Устава проектах йола доклад йир КПСС обкома секретара нов. **Чахкиева.**

Ерригача вай парте, йоах докладчика, дерригача советски халкъо, вежарий коммунистически болхлойи партеша дегаш гІоздаларца, чІоагІа могадеш дувц исторически документаш — КПСС Программаи Уставеи проекташ. Парте Устава проект еррига а ленински идеяшца нийсъяь я, цу тІа белгалъяьй парте организационни строени, цун чурча вахара кулгалдара керттера бокъонаш, практически балха способаш.

КПСС кердача Устава проекта тІа дизза хьахьекха да керда политически декхараш.

Марксистско-ленински хьехамо яххача, тайпара лелабу ший беррига болх Советски Союза Коммунистически парте, йоах докладчика. Советски халкъа сийлахь-доккха интернациональни декхар лоархІ парте СССР коммунизм хьалъяр.

ХІанз йоаржжаь коммунизм хьалъеш латтача хана мел боккха лоархІам болаш, мел чІоагІа бехктокхаме ва хІара коммунист, белгалду нов. Чахкиева. Цу хана парте члена хьалхашка латта декхараш а цун бокъонаш а ювц цо дІахо, хІаьта уж бокъонаши декхараши парте Устава проекта тІа къаьгга хьоахаяь хилар белгалдоакх.

Дукхача вай республикерча коммунисташа шоашкара хьохкам а луш дика къахьегаш хилар хьоахадьчул тІехьагІа докладчика критика ю, Уставо дІадехар дизза кхоачаш ца деча, общественни вахаре хьинаре дакъа ца лоацача цхьаболча коммунисташта.

Дикка дІоашхаш ювц нов. Чахкиева КПСС Устава проекта керттера положенеш, анализ ю парте обкома, горкомий, райкомий юххьанцарча партийни организацей балха, партийни организацешка кердача Устава проект мишта ювц а дувц цо.

КПСС Устава проектах йола доклад йистеяьлча пренеех къамаьл дир КПСС Сталински райкома секретара нов. **Ляпинас.** Цо белгалдаьккхар, шоай районерча коммунисташа чІоагІа теркам тІабахийта из проект ювцаш хилар.

ДІахо ше даь къамаьл райкоме вІашагІъеххача штате йоацача отделашта, цар балха хетадир нов. Ляпинас. ХІара кхоалагІа вола коммунист партийни болх беш ва, хІаьта къаьстта боккха лоархІам болаш болх ба мехкдаьтта чакхдахареи химеи гІулакхашта йолча штате йоацача отдело бер. Иштта дика вІаштІехьбаькха шоай болх беш я кхыйола отделаш: строительни, транспортни, общественни, кхачан, иштта кхыяраш. Доккха практически новкъостал ду цар парте райкома а юххьанцарча парторганизацешта а.

Парте XXII съезда дикача хьокхамашца накъа яха кийчлуш, предприятей коллективаша тІаийца декхараш тІеххоачашдеш хилар а хьоахадир оратора.

Районерча коммунисташа парте Устава проект чІоагтІа къоабалъеш хилар белгал а доаккхаш цхьайола предложенеш йоалайир нов. Ляпинас, Устава проекта тІа шийна дича бакъахетача цхьадолча хувцамех лаьца. Масала, юххьанцарча парторганизацей кулгалду органаш гуччахьа голосовани а еш хоржаш хилча нийсагІа хургдолаш хет цунна.

ДІахо къамаьл дир КПСС Наьсарен райкома кхалнаха юкъе беча балха отдела заведующе нов. **Точиевас.** Цо аьлар, вай тахан дувцача исторически документаша сийрдача кхоаненга бода никъ хьех вайна, бакъда цхьадола кхоачамбоацараш да вай вахара юкъе хІанз а. Царех да кхьача замах юхедиса во гІулакхаш — дукха истий кхувлар, мехкарий удабар, иштта кхыдараш. Цу гІулакхий овлаш тІа теда деза хІанззехьа а.

Нов. Точиевас дувц республика боахама, политически, культура вахаре кхалнах мел лоархІам болаш ба. Сесага, дезала хам ца беш бола, къаьнача замах юхедиса во гІулакхаш хІанз а шоаех доахкаш бола цхьабола коммунисташ чІоагІагІа бехктокхаме озаргболаш вІаштІехьбаькха беза болх.

— ЧІоагтІа дегаш айдаларца парте Программаи Уставеи проекташ а ювцаш парте XXII-ча съезда дикача хьокхамашца накъа баха беррига низ тІабахийташ къахьегаш ба тха районера къахьегамхой, — аьлар КПСС Наурски райкома секретара нов. **Варлашкина.**

ХІанз шерра къовсам лоаттабу районе юрта боахама продукташ паччахьалкхенна дІаялара план кхоачашъяр духьа. Дика хьийкхай районе укх шера хьажкІаш, комсаш.

ДІахо нов. Варлашкина дувц шоай райкоме вІашагІъеххача штате йоацача отделий балхах. ХІара отдела 7—8 саг а волаш цу тайпара пхи отдел я райкоме вІашагІъелла: юрта боахама, промышленни, транспортни, административно-торгови, кхалнаха юкъе беча балха. Цу отделий членаш гІулакх дика довзаш, партийни балха йоккха опыт йола специалисташ ба. Отделаша болх дика дІаболабаьб.

Парте кердача Устава проекто дІадех къона коммунисташ, парте кандидаташ хьалкхебара болх тоабе безаш хилар, йоах оратора, цар идейно-политически боарам лакхбе безаш хилар. Цу даькъе цхьадола балхаш даьд оаха тхоай районе. Райкоме вІашагІъелла къонача коммунистий 9 бетта лаьрхІа школа я, цу школе дешаш 96 саг а волаш. Цига лекцеш еш районерча партийни, советски организацей болхлоша, хІаьта иштта республикански организацей болхлоша а. Из болх бар бахьан долаш стаж тІехьяьнна кандидаташ дикка кІезигбеннаб районе.

Къамаьл де дош лу «Малгобекнефта» Ленина орден лелаеча, коммунистически къахьегама цхьоалагІча промысла начальника нов. **Паука.** Массане къоабалъеш йийцар парте Устава проект промыслерча коммунисташа, йоах цо, хІаьта хІанз кхы а чІоагІагІа хьинар айдаларца къахьегаш а ба уж.

Юххьанцарча партийни организацеша къахьегамхошта юкъе кхетама болх бу, вай езача партена гонахьа уж кхотабу, парте решенеш, коммунизм хьалъяра декхараш кхоачашде уж оарцагІбоах, цудухьа тхоай парторганизаце балхах дувца безам ба са, йоах нов. Паука. Тха коллектива хІара виьлагІа вола болхло парте член ва. Царех дуккха дукхагІа бараш общественни балха юкъе хьинаре дакъа лоацаш ба, хІаьта общественни болх шоаш производстве беча балхаца бувзаш, коммунистически хьисапе къахьега коллектив Іомаеш къахьегаш а ба. Цудухьа укх тІеххьарча цаІ-ах шера къахьегама дисциплина телхаяр яхилга фуд хац тха коллективе. ХІара коммунист промысла сий лорадеш, цхьаккха харцахьара хІама шийгара гуча ца доалийташ ва.

Парте Программаи Уставеи проекташа дегаш айдаьча тха нефтяникий коллективо лаьрхІад итташ эзараш тоннаш мехкдаьтта планал совгІа даккха, хІаьта итт бетта план 21 сентябре кхоачашъе а парте съезд хьаеллача денга 37 эзар тонн «Іаьржа дошув» даккха а.

Промыслерча рационализаторехи изобретателехи цар телача предложенех боалача пайдахи промысла коллектив мишта оарцагІйоах а дийцар нов. Паука.

Шелковской жа леладеча совхоза директора нов. **Затона** белгалдаьккхар коммунизм хьалъеча хана берригача балха парте хьалхе лелаяра КПСС кердача Устава проект мел боккха лоархІам болаш я моттигера партийни организацей нахацара бувзам чІоагІбе, партена гонахьа уж айхагІа кхотабе дикагІа торо хулийтаргья цу документо. Парте членашта хьалхашка латта декхараш дизза белгалдаьд цу тІа. Парте член хила веза коммунизма материально-технически база хьалъяра тІехьа къовсам лоаттабеш, къахьегача метте шийгара хьокхам луш, къахьегама овсарле лакхъеш, моллагІа а кердадар, дикадар дІадоладеча хьалхарча мугІарашка латташ.

Уж декхараш сийленца кхоачашде ба тха парторганизаце коммунисташ. Производстве хьалхарча мугІарашка ба уж, юрта боахам дегІабоалабара даькъе совхоза хьалхашка латта декхараш кхоачашде къахьегамхой оарцагІбоах цар. Паччахьалкхенна дулх дІадалара ийс бетта йола план ханал хьалха кхоачашъяьй совхозо.

Нов. Затона аьлар Шелковской районерча коммунисташа чІоагтІа теркам тІабахийта йийцар парте Устава проект. Из проект къоабал а еш цунах дукха предложенеш а тийлар цар.

ДІахо къамаьл даьча КПСС Курчалоевски райкома секретара нов. **Дакишвиле** дийцар беррига советски нах санна Курчалоевски районера къахьегамхой а парте съезда дикача хьокхамашца накъа баха кийчлуш хиларах. ХІанз кхашкара балхаш дика чакхдаха гІерташ къахьегаш, ерригача участкашка керда толамаш доахаш ба уж.

КПСС кердача Устава проекто кхы а доккхагІа декхараш оттаду парте членашта хьалхашка, наха юкъе беча кхетама балха, къаьстта кагирхой кхетамца кхебара даькъе.

Тха района хьалхашка эггара лоархІамегІадар да къаьнача замах юхедиса во гІулакхаш наьха кхетам чура дІадахар. Бакъда, районера цхьабола коммунисташ тІагІертта цу гІулакхашта духьал къовсам лоаттабеш бац. Цудухьа дынах тешаш бараша паргІатта леладу шоай гІулакхаш. ХІара коммунист декхарийла ва моллагІа дале а вайна хьалхашкахьа дІадахара новкъарле беш мел долча гІулакхашта духьал къовсам лоаттабе.

Пренеш йистеяьлча массава раьза а волаш соцам тІаэц конференце.

(ДІахододар тІайоагІача номер тІа хургда).

ХЬАЖКIАШ ЧУЭЦАР—ДЕРРИГАЧА ХАЛКЪА ГIУЛАКХ

А. ТРОФИМОВ,
КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхара секретарь

Партийни съезда дика къахьегама совгIат кийчдеш боахк вай республика юрта боахама болхлой — хьажкIаш кийчъяра йола задани ханал хьалха кхоачашъе лаьрхIад цар. ХIара денна хьинар совдувлаш колхозийи совхозийи кхашкара чуэцаш латт ялат дикка алсамдаккха вайна торо луш йола из беркате культура.

Ялат сихха алсамдаккхар, вайна ма харра, дIахо йодача хана беррига юрта боахам дегIабоалабергбола керттера дакъа да, хьайбай боахам сихха дегIабара йола база я. Из йоах КПСС Программа проекта тIа. Хьадоахаш дола деррига ялаташ ткъаь шера шозза совгIа дукхагIа хургда, хIаьта цар хьувкъамаш шозза дукхагIа лакхлургда.

Из декхар кхоачашдара цкъара толамаш даьхад вай Нохч-ГIалгIайчено. Соахка республике даьккха деррига ялат 1959 шера даьккхачул 1,8-зза дукхагIа хилар. Из вIаштIехьдаьлар керттерча даькъе, хIара гектара тIара 10 центнер дукхагIа яьннача хьажкIий чотах. ДIахо а толамаш доахаш да вай семилетка кхоалагIча шера. ХьажкIаш дIаювш дола лаьтташ дикка шердаьд, дIа а йийнай уж дикагIа долча лаьтташка. Уж лелае вIашагIъеллай 1177 звено. Шовзткъе итт совгIа механизированни звенос, Ерригроссийски яхьа юкъе а яха, ставропольски новатора Денисенко Петра дIадоладаь гIулакх хьал а лаьца, декхар тIаийцад хIара гектара тIара 60 а кхы совгIа а центнер фуалъяьха хьажкIаш яха аьнна.

ДукхагIъяраш квадратно-гнездовой хьисапе дIайийнай хьажкIаш, механизированни обработка урагIа а пхорагIа а яьй. 31520 гектара тIа гибридни фу тоссаш дIайийнай хьажкIаш. 266 эзар тонн удобренеш тайсай кхашка. Итташ эзараш гектар долча кхашка хий дехкилга вIаштIехьдаьккхад.

Цу дерригача хIамаша хьувкъам лакхбе йиш хилийтар вайга. Геттара дика хьажкIаш кхаьчай Урус-Мартана района «Красноармейский» яхача совхозерча Кагерманов Оалхазара коммунистически къахьегама бригаде. 450 гектар долча дерригача лаьттан хIара гектара тIара 60 центнер йоаккхаш хьажкIаш яьхай Сунженски района Ленина цIерахча колхозо. Кхыча боахамашка а кхеяьй дика хьажкIаш.

Дуккхача кхашка хIара гектара тIара 45 центнер яргйолаш дика кхеяьй хьажкIаш.

Уж соахка яьннарел дуккха а дукхагIа я, цунах йиш хургья вайга семилетка шоллагIча шерарчул хьажкIаш дикагIа хьувкъае а ялатийна лаьрхIа шозза дукхагIа хьажкIаш кийчъе а. ХIанз керттера дар да болх дика вIаштIехьбаьккха а дика хьийкъа хьажкIаш сихеи ца йойташи а чуэцар. Хьалкхеяь еррига хьажкIаш паччахьалкхен амбарашка яха еза.

ХьажкIаш чуэцилга — дерригача халкъа гIулакх. Деррига низаш оарцагIдаха деза уж ханнахьа чуйца яхара.

Укх шера къаьстта дукха да гIулакхаш: хьажкIашца цхьана чуэца езаш дукха я шекара свекла, баьца даараш, коартолаш. Цудухьа хьажкIаш чуэцара балхашта мамогга дукхагIа механизаци е а цу ханна колхозашкареи совхозашкареи болх булургболаш мелвола саг оарцагIваккха а веза.

ХьажкIаш лелаерашта новкъостала енай низ бола техника. Нагахьа санна дIадахача шера хьажкIаш чуэца ККХ-3 яха 12 комбайн мара вай хиннаеце, хIанз кхашка болх беш уж тайпа 106 машин я. Цул совгIа, хьажкIаш чуэцаргйолаш кийчъяьй хIанз юкъ-юкъе болх беш йола ка бола ялати силоси хьокхаш хинна 72 комбайн, цу тайппара кийчъяь я 20 жатка, шовзткъа совгIа тракторнии говрийи сенокосилкаш.

ДIайийна хIамаш чуэцача техниках нийса, бизза пайда эцар духьа, комбайнаша, дукхагIча хана групповой методах болх бу.

ДикагIа болча комбайнераша дуккха тIеххкхоачашъю задaнеш. «Гвардейский» совхозе новкъостала болх беш волча Наьсаренча механизатора Барханоев Яхьъяс цхьан дийнахьа 9 гектара тIара чуэцар хьажкIаш, дийнахьа 8 гектар совгIа хьажкIаш чуэцар «Дружба» яхача Гудермесски районерча совхозе комбайнера Готский Николая.

ТолашагIа бараша санна берригача механизатораша а болх бергболаш дола гIулакх вIаштIехьдаккха деза. Вай аьттув баргба, нагахьа санна хьа ма бу болх а хулийташ техникага шин сменах болх байте.

Из кхета а даь, техниках пайда дика эца ховш ба Надтеречни районе. Балха овсарле лакха йолаш чуэц хьажкIаш Урус-Мартанеи Гудермесеи районашкарча механизированни отрядаша.

Цхьабакъда, цхьайолча районашка техниках пайда во эц. Техникана бу ма лу болх ца хулийташ лелаю из Шаьлеи Ачхой - Мартанеи районашка. «Джалка» яхача Шалински совхозе хьажкIаш чуэцаргйолаш кийчъяь РСМ-8 яха ка бола ялат хьокхаш йола комбайн хIанз а хьажкIаш чуэца йолаялийтаяц, дукхагIа йолча хана хIама ца деш латт хьажкIаш тIа болх бергболаш юха тоаяь шоаш лела комбайнаш, жаткаш. Ховш дац, хIанз санна балхаш сихденнача хана цу гIулакха кхы сагота боацаш совхоза директор нов. Арсанукаеви керттера инженер нов. Митини мишта багIа а партийни организаци цу балха юкъе хIана гIортац а?

Масса оагIорахьара хьаллаца езаш я хьалха латтача боахамашка хьажкIаш чуэцача юкъейихьа керда методаш. «Ставрополец» яхача совхозо санна, ялатийна лаьрхIа хьажкIаш хьалхагIа хьекха Iо а яхка чуэцилга вIаштIехьдаьккхад Сунженски района Ленина цIерахча колхозе. Цо йиш хулийтаргья дуккха хьалхагIеи мах кIезигагIа бохийташи хьажкIаш чуэца, уж ца йойтеи гуйран дIадуврг-дола кхаш ханнахьа мукъадахеи. Из опыт хьайийцай районерча кхыча колхозаша а. Из республика еррига районашка дIайоаржаянза яргьяц.

Юрта боахамерча къахьегамхой доккха декхар да итт балха дийнахьа хьажкIаш чуийца йоахилгеи паччахьалкхенна хьажкIаш дIаялара тIаийца декхараш цу ханна кхоачашделгеи. Цунца Iалашде деза толашагIа долча сортех йола дика хьажкIаш кийчъяра план кхоачашъелга. Цу гIулакха техниках пайда нийса эцарал совгIа, цхьадолча даькъ тIара хьажкIаш кулгашца чуэца а еза.

Хьокхам телаш я Надтеречни район, цига кулгашца хьажкIаш чуэцаш воалл ши эзар гаргга саг.

Урус-Мартана района кхашка комбайнашцеи жаткашцеи хьажкIаш чуэцаш латташехьа а, 2200 совгIа саг воалл кулгашца хьажкIаш чуэцаш.

Цхьабакъда, дуккхача колхозашкеи совхозашкеи хIанз а мела лел хьажкIаш чуэцара балхаш. Балха геттара кIезига арабувл нах Шаьла района «Джалка»яхача совхоза Автуры яхача юртара. ХьажкIаш чуэцара балхаш сихде деза Ачхой-Мартана, Наьсарен, кхыча районий а МагIалбика зонерча а кхашка .

ХIанз деррига низаш оарцагIдаьха хила деза хьажкIаш чуэцараи паччахьалкхенна уж сихагIа дIаяларaи. Ла мегаргдолаш гIулакх дац дуккхача боахамий хьатташка бIарчча гувнаш хьажкIаш дIа а оттаяь, ялаташ дIаийдеча пункташка уж сихагIа дIакхоачаяра мело елга. Хьатташка латта томараш тIехь хьажкIаш сихагIа тIайоттара а ялаташ дIаийдеча пункташка дIакхоачаяра а транспортерели кхыча механизмаели совнагIа шерра пайда эца беза свеклаш тIайоттачеи грейферннии погрузчикех, хIаьта иштта тускарех а кхыча хIамаех а. ХьажкIаш тIайоттарг мелйола техника дийнахьа а бус а болх беш хила еза.

Районни партийни, советски организацей декхар да общественность шерра юкъеозар а хьалкхеяь хьажкIаш кхашкеи хьатташкеи лораергйолаш тIахьожам оттабар а.

Партийни организацейи юрта Советийи декхар да къахьегалург мел бола нах оарцагIбахар а деррига низаш ханнахьа хьажкIаш чуийца яхараи паччахьалкхенна дIаяларaи тIадерзадар а.

Республикерча комсомольцийи кагирхойи керттера гIулакх —комсомольски кхашкара хьажкIаш чуийца а яьха, шоаш тIаийца хинна декхараш сийленца кхоачашдар. Школьни участкашкара гибридни хьажкIаш лоацачa ханашка чуэца а, цIенъе а, паччахьалкхенна дIаяла а еза.

Вай юрташта доккха новкъостал ду мехкдаьтта Грознерча къахьегамхоша —цар лаьрхIад шоай низашца 10 эзар гектара тIара хьажкIаш чуэца. ХIанз хьажкIий кхашка чуийнна болх беш боахк городера бIаьннешца лоархIам болаш нах. ХьажкIаш чуэцача хIара денна дукхагIа хургья техника а нах а. Цудухьа чIоагIа лоархIам болаш да болх дика вIаштIехьбаккха хар, звеньевой система ца толхаяйтар, балха материальни безам тIабохийтача принципах шерра пайда эцар. ХьажкIаш чуэцача дакъа лоацаш волча сага комбайнерагара денз кулгашца хьажкIаш йоахачарга кхаччалца бараштa — ха деза дийнахьара норма кхоачашйича а тIеххкхоачашйича а шоаш мелла фу эцаргда.

ХьажкIаш чуэцача дукхагIа хьинар дIахьокха декхарийла ба коммунисташ. Яхь хьалхайоахараш уж хила беза. Из гIулакх дика леладу Урус-Мартановскии Надтеречнии партийни организацеша.

Урус-Мартана районерча совхозий массайолча отделенешка хьокхамий доскаш оттадаьд, механизаторашеи хьажкIаш йоахарашеи хIара денна баь болх цар тIа белгал а беш. ДикагIа йолча звеноштa, хьалха латтача комбайнераштеи автомашинаш лелаерaштеи, хьажкIаш чуэцача белгалбаьннараштa карара кара тела ЦIе байракхилг тел. Хьалха латтачар даьха толамаш а гучадаьха кхоачамбоацараш а дувц керда араювлача пенгазетий нормашеи «къахьегама листокашеи».

Хьатташкеи кхашкарча станашкеи керда лозунгаши плакаташи техад, хьажкIаш сихагIа чуийцаи кийчъяьи яхара тIахьожам а беш.

Юххьанца даьча балхаша тешал ду парте Надтеречнии Урус-Мартанеи райкомаша, цар хьалхарча секретараша новкъосташа Коноваловеи Русинеи хьажкIаш чуэцара балхашта цIенхаштта кулгалдеш хилара. ХIара звеноца политорганизатор ва, дикагIа бола коммунисташ политически болх, социалистически яхь вIашагIйоллар духьа хьатташкеи элаш ечеи хьожабаьб — еррига партийни организаци оарцагIъяьккхай хьажкIаш чуэцара болх дика чакхбаккхара.

Балхаш сихденнача укх деношка юртарча партийни организацей декхар да политмассови болх дика вIаштIехьбаккхар, кхоачамбоацараш сихха дIададахар, хьажкIаш чуэцара а ялаташ дIаийдеча пункташка уж дIакхахьара а балхашта дика кулгалдар.

Йолаш йола еррига транспорт хьажкIаш дIакхахьа оттае еза, бизза мухь тIа а болаш шин сменах болх байта беза цунга. Доккха новкъостал да 700 совгIа грузовик хьажкIаш увза яхийтача промышленни предприятеша юрта даьр. Цхьабакъда, ерригаш а яц уж шоашта булургбола болх бизза беш. Республикански автотреста 3-ча автотранспортни контора, «Старогрознефтеи» «Октябрьнефтеи» автоколоннай кулгалхоша де доагIар даьдац хьажкIаш чуэцача болх бе яхача шоай машинашка овсарле лакха йолаш, сеца ца латташ, хье ца луш болх байтара. ХIанз а кIезига пайда эц совхозийи колхозийи тракторех.

Ялат дIачуэца дика кийчъеннай машинаш йоассаеш 5 авторазгрузчик оттаяь Артемовски элеватор. Водителаш чIоагIа раьза ба томараш тIехь хьажкIаш яхьаш яьхка машинаш кхаь-пхе минута йоассаяь йоаккхача Червленски пункта. Цхьабакъда, йоассаярга хьежаш латташ дукха ха яккха езаш хул Самашкински пункте. Ермоловски пункте механизмаш дукха я, цхьабакъда, уж ерригаш хIанз а болх бе йолаялийтаяц.

Машар хила мегаргбий селла мело ярца?

Ялаташ дIачуийдеча республикански пункташка дIакхаьчар 8 эзар тонн хьажкIаш мара яц. ХьажкIаш ди тIехьа дукхагIа тIакхухье а, график кхоачашъяра кхы а йоккхагIа темпаш эш.

Ялаташ дIаийдеча пунктай болхлой декхар да дIачуийца ялат дика докъа а даь, эша а ца долийташ, талхаргдоацаш дIаоттаделга.

Деррига низаш хьажкIаш кийчъяра план дика кхоачашъярга!

Коммунистий, юрта боахама берригача болхлой сий дола гIулакх да болх дика вIаштIехьбаьккха хьажкIаш чуийцаи кийчъяьи яхар а цунца КПСС XXII-ча съезда баха боаггIача тайпара накъа бахар а.

КОММУНИСТИЧЕСКИ КЪАХЬЕГАМ БАХЬАН ДОЛАШ ЛОАТТАБЕЧА КЪОВСАМЕ

Ерригача республике а санна, КПСС XXII-ча съезда сийна шерра социалистически яхь яьржай Ленински района предприятешкеи гIишлошкеи.

Районе хIанз кхо предприяти я (ЦРМЗ, консервни комбинат, трикотажни фабрика) коммунистически къахьегама коллектив яха сий дола цIи яккхар духьа къовсам лоаттабеш.

ХIанзале а из сий дола цIи еннай 1800 саг чулоацаш йолча 50 бригадана, 17 цеха, 3 участкана. Коммунистически къахьегама ударник яха цIи яьккха 934 саги из цIи яккхар духьа къовсам лоаттабеш 10 000 совгIа саги ва. Из сий дола цIи яккхар духьа къовсам лоаттаберий хьалхарча мугIарашка латт коммунисташ.

Промышленноста, гIишлошта, политически балха хьалхле лелаяра юххьанцарча парторганизацешкара новкъостал дукхагIа ийде яьннай парте райкомаш.

КПСС Программаи Уставеи проекташ ювцача хана шоашта карагIдаьннарий итогаш ю, беррига шоай болх тоабергбола гIулакхаш белгалду коммунисташа. Массайолча партийни организацешка хинна чакхъяьннай КПСС Программаи Уставеи проекташ ювцаш йола партийни собранеш .Цу собранешка уж исторически документаш чIоаггIа къоабалдарал совгIа, шоай предложенеши замечанеши тел коммунисташа, доккхагIа дола декхараш тIаийду шоашта. КПСС Программа проект ювцача хана коммуниста Саблукова — ЦРМЗ токаро — шийна балха норма тIатохилга дийхар, тIехдика яр мара продукци ара ца хеца аьнна декхар тIаийцар. № 1 йолча хIамаш тегача фабрика коллективо КПСС Программа проект ювцаш яьча собране декхар тIаийцар коммунистически къахьегама коллектив яха цIи яккхар духьа къовсам лоаттабе, аьнна. Уж бакъахьара документаш дувцача хана коммунисташа лаьрххIа царца дувзаш дийцар предприятешкара, гIишлошкара, совхозашкара, учрежденешкара гIулакхаш. Керттера уйла тIайохийтар къоастаданза дисача деш ашта, хийцца хьагучадоахар кулгалдара юкъера, нахаца беча балха юкъера кхоачамбоацараш, кхоачамех пайда дикагIа эцаргбола, хьалха латта опыт балха юкъейоалаергйола наькъаш белгалдора.

Масала, ЦРМЗ завода — коммунистически къахьегама коллектив яха сий дола цIи яккхар духьа районе лоаттабеча къовсама эггара хьалха юкъеяхача коллектива — парторганизаце дика хьокхамаш даьхар укх шера ший балха тIа. 1961 шера бетта йола план 102,4 процент кхоачашъяьй.

Коммунистически къахьегама коллектив яха сий дола цIи яккхар духьа къовсам лоаттабеш 14 бригада, 4 цех я заводе, хIаьта из сий дола цIи еннай хIанзале 3 бригада, 126 болхлочоа коммунистически къахьегама ударник яха цIи еннай.

Веррига а коммунистически къахьегама ударник яха цIи яккхар духьа къовсам лоаттабеш 397 саг ва заводе. 87 коммунистах 58 саг духхьал производственни участкашка къахьегаш ва .Коммунистех нийсса ахаш болхлой ба. Заводе цхьаккха цех, участок яц болх беш коммунист воацаш. Иштта нийсбаь коммунисташ балха дIаоттабаро партбюрога йиш хулийт завода еррига коллектива юкъе лоархIам хила а тIалатта декхараш дика кхоачащде а. Коммунистически къахьегама коллектив яха сий дола цIи яккхар духьа лоаттабеча къовсаме хьалхарча мугIарашка латт коммунисташ.

Завода вахарцеи балхацеи дувзаденна дола дешаш дувцар духьа къайлагIара партийни собранеш яь ца Iеш, парте боацарий йоккха актив чу а лоацаш, гучахьара собранеш а яьй партбюрос.

Завода парторганизаце коммунисташкеи парте боацарашкеи дувцийта увттадаьд бокъонца предприяте боахама гIулакх тоадарца дувзаденна дола дешаш.

Ший балха тIехь дика толамаш даьхад трикотажни фабрика парторганизаце (секретарь нов. Жукова). Укх шин шера чухь яхье котъювлаш хьайоагIа фабрика коллектив. ХьалхагIе а чIоагIъяьча планах болх бу партбюрос. Берригача коммунисташ доккха дакъа лоац боахама дешаш дувцача. ХьалхагIа яь решенеш мишта кхоачашъю хар духьа тIахьожам лоаттабу.

Эггара лоархIамегIарча балха участкашка нийсбаьб коммунисташ, 65 процент бола коммунисташ духхьал производстве болх беш ба. Нов. Савенковас хьалхле лелаеча кIадаш дечеи нов. Жуковас хьалхле лелаеча кIувсаш дечеи цехашта коммунистически къахьегама цехаш аьнна сий дола цIи еннай. Укх шера июль бетта фабрика коллективо декхар тIаийцад коммунистически къахьегама фабрика яха сий дола цIи яккхар духьа къовсам лоаттабе аьнна.

Москвичаша дIадоладаь гIулакх хьал а лоацаш, коллективо декхар тIаийцад тIехдика яр мара продукци ара ца хеца, аьнна. Из дош дийцар партийни собране, хIаьта из оттадаьр яр арахецача продукце дикала партийни тIахьожам лоаттабеш йола комисси. Коммунисташа лаьрххIа дийцар из дош, хаьдда соцамаш дир, уж дика кхоачаш а ду. 1960 шерарчул дикагIа я 1961 шера арахецаш йола продукци. Пазата барзкъаш ду кIада дуккха диткъагIа а шаьрагIа а хиннад, дикагIа ду тIехнахьа дувхаду барзкъаш, дукхагIа хиннай цар ассортимент, дуккха керда моделаш хьаийцай. Дуккха дикагIа ду кIадашта басараш, безамегIа а дикагIа а хул цар зизаш, наха дукхагIа хоатт трикотажни фабрико хьаяь хIамаш. Собранешка коммунисташа даьча критически къамаьлашка ла а дийгIа кIувсаш деча коммунистически къахьегама цеха коллективо дуккха дикагIа ду хIанз кIувсаш, наха дукхагIа дезараш малагIаш да а хьежаш ду кIувсаш тIа зизаш.

Партийни болх леpттIа вIаштIехьбаккхаро а коммунистически хьисапе къахьегар духьа лаьцача яхьа нийса кулгалдаро а парторганизацега йиш хилийтай 1961 шера 8 бетта йола производственни план тIеххкхоачашъяра (104 процент) фабрика еррига коллектив оарцагIъяккха.

Коммунистически къахьегама коллектив яха сий дола цIи яккхар духьа къовсам лоаттабу тха районерча консервни комбинато а.

10 бетта йола программа съезд хьаелла ди тIакхачалехьеи 1961 шера йола план 20-гIа декабрь тIакхачалехьеи кхоачашъе аьнна социалистически декхар тIаийцад комбината болхлошеи гIулакхерча нахеи КПСС XXII-ча съезда сийна. Парторганизаце хьалхленца тоъал доккхий толамаш даьхад комбината коллективо. Цхьабакъда, парторганизацена хIанз а карагIдаьннадац коммунистически хьисапе къахьегар духьа лоаттабеча къовсама юкъе берригача коммунисташа дика дакъа лоацилга вIаштIехьдаккха — 14 коммуниста мара еннаяц из сий дола цIи. 123 коммунистах 48 е 39 процент бараш мара бац духхьал производстве болх беш.

Комбинатерча 38 производственни бригадах коммунистически къахьегама бригада яха сий дола цIи яккхар духьа къовсам лоаттабеш 18 бригада мара яц, хIаьта 3 бригаданеи 1072 болхлочох 97 болхлочоаи мара из цIи енна а яц.

Коммунистически къахьегама тIехьара болам, бокъонца масса оагIорахьара гIулакхаца вола керда саг хьалкхевергвола школа я. Укхаза коммунисто шийгара гIулакх хьахьокхар къаьстта лоархIаме да, кагирхой коммунисташца нийсбала ма гIертий.

Партийни группаши цеховой парторганизацеши, юххьанцарча парторганизацей дакъа шоаш хиларах тарра, декхарийла я коммунистически хьисапе къахьегар духьа шерра социалистически яхь йоаржаяра новкъостал де. ЧIоагIа лоархIаме да беррига парторгаши цеховой парторганизацей секретараши шоаш цу болама юкъе бахар.

П. ХАРОШИЛОВ,
ССКП Ленински райкома орготдела заведующи.

ХьажкIаш чуэцаш йоалл лоаман колхоз

Ножай-Юртовски районе боккхагIа бола боахам ба А. Шерипова цIерах йола колхоз. 515 гектара тIа хьажкIаши 260 гектара тIа гидуаргаши я цига дIайийна.

КПСС XXII-ча съезда сийна социалистически яхье а баьнна, колхоза къахьегамхоша лакхара декхараш тIаийцадар — хIара гектара тIара 40 центнер хьажкIаши 11 центнер гидуаргаши яха.

ХIанз сихха хьажкIаши гидуаргаши чуэца болабеннаб колхозе. ЦаI санна берригаш а хьажкIаш чуэца арабаьннаб уж.

Дика хьажкIаш хьалкхеяьй укх шера коммунист Ицмулаева Зулипа звеньевой йолча хьажкIаш лелаеча звенос. ХIара гектара тIара 48 центнер фуалъяьха хьажкIаш яха дош деннадар цо. ХьажкIаш чуэцаш эггара хьалхарча балха дийнахьа даьхача толамаша хьагойт звенос тIаийца декхараш толамца кхоачашдергдолга. ХIара гектара тIара йоах 50 центнер фуалъяьха хьажкIаш.

Колхозе хьалхле лелаеча У. Баймурадовеи С. Цокуевеи звенош хьажкIаш хьекха а яьнна, гIадамех уж хьайоахаш я.

ХьажкIаш чуэцаш 150—170 процент кхоачашъю шоай нормаш Ш. Буруевас, Х. Жедиговас, Ж. Алиевас, кхыбараша а.

Колхозникаша дош деннад 25-ча октябре кхачалехьа еррига хьажкIаш чуэца.

В. МАГОМГАЗИЕВ.

ПИСЬМО ГАЗЕТА ТIА ДАЬККХАДЕЦЕ А

Йоккхача Ачалкхера бани а цигара водокачка а болх ца беш хиларах нов. Хамхоева редакцега яздаь письмо Нохч-ГIалгIай совнархозага дIадахьийтар.

Совнархоза мехкдаьтта доаккхачеи газовойи промышленноста управлене начальника нов. Качлишвиле цу гIулакхах лаьца укх тайпара хоам бу редакцега:

«Кхаь а Ачалкхе бахача наьха хьашташ кхоачашде хий даккха кхоъ артезиански скважина яьккхай, водопровод йиллай, бакъда, кхоалагIйола скважина ремонт е езаш я. ХIанз, Терек-МагIалбик водоснабженена реконструкци еш латт, хIаьта уж балхаш даь даьлча Ачалкхера водопровод цунах хьа а тохаргья, кхоачам боллаш хий хургдолаш».

Дика хоамаш

Декхараш тIеххкхоачашдаьд

Семилетка кхоалагIа шу долалуш лакхара социалистически декхараш тIаийцадар Шелковской района Ленина цIерахча колхоза коа тIара оалхазараш леладераша: хIара котамгара 120 фуъ гулде.

Из декхар кхоачашдара колхоза коа тIара оалхазараш леладераша хьийга къа дайнадац. Укх шера бархI бетта птичникаша Карпенко Ивана, Иванов Георге, Кравченко Марияс хIара котамгара 139 фуъ гулдаьд. ДIадахача шера цу хана кхаччалца гулдаьчарел 38 фуъ дукхагIа хул уж. План кхоачашйир 112 процент. Укх шера 215 эзар фуъ дехкад колхозо паччахьалкхенга.

Коммунистически парте кердача Программа проект йийшачул тIехьагIа кхы а хьинар айделар коа тIара оалхазараш леладерий. Ер шу чакхдалалехьа хIара котамгара кхы а 20—25 фуъ гулдергда оаха, йоах птичника Карпенко Ивана.

С. СУЛИН.

10 бетта—14 буровой

Парте съезда накъа болхаш Карабулакски бурув деттача контора вышкомонтажникаш август бетта шиъ буровой хьалъяьй, хIаьта ер шу доладелча денз — 12 буровой. Шера йола план кхоачашъяьй 109 процент. Къаьстта доккхий толамаш даьхад вышкомонтажникаша Мурзабеков Мурада, Черепов Михаила, Баркинхоев Исраила, Мурзабеков Макшарипа, Федюшкин Петра, кхыбараша а. Съезд хьаеллача денга кхы а 2 буровой хьалъе дош деннад цар.

Нагахьа санна дIадахача шера 14 буровой хьалъяьяле укх шера 14 буровой КПСС съезд хьаеллача денга хьалъе лаьрхIад вышкомонтажни цеха болхлоша.

ЦаI санна берригаш а хьинаре къахьегаш ба Черепов Георгийи Архипов Геннадийи керте латтача бригадай болхлой. ХIара денна керда къахьегама толамаш доахаш хьабоагIа уж. Цар хьинар кхы а айдаьд КПСС Программа проекто.

В. ЛУБКОВ,
инженер.

Хьинар совдоахаш

Сихбенна дика хьийкъа хьажкIаш чуэцаш боахк Каргалински района М. Горьке цIерахча колхозе. 18 гектара тIара чуийцача хьажкIий хIара гектара тIара 70 центнер хьажкIаш яьхай цига. ХIанзале дIаеннай паччахьалкхенна 1310 центнер хьажкIаш.

ХьажкIаш чуэцаш я ККХ-3 яха комбайн, хIара денна хул 80 совгIа саг.

Къаьстта дика къахьегаш ба колхозникаш Абдулхаликов Амал, Казбулчанов Ажмамбет; Суендуков Арлыкал, Кульчуков Аджиусман, Буболатова Нина. Ала дезаш да уж берригаш а 70—75 шу даьнна бале а къона барашца нийсса цар къахьегилга. Цхьаккха а ди дIадодац цар шоай заданеш кхоачаш ца еш.

ХIара гектара тIара 50—55 центнер хьажкIаш йоахаргья, аьна денна дош толамца кхоачашду М. Горьке цIерахча колхоза хьажкIаш лелаераша.

М. ВИСАРАГОВ,
ВЛКСМ Каргалински райкома инспектор.

Кино хьежараш раьза ба

Укх тIеххьарча хана къаьстта дика лелабу Наьсарен района Экажкъонгий-Юртарча клуба коллективо тайп-тайпара кинофильмаш хьокхара болх. Къаьстта дика тоабеннаб из болх киномеханикалла Н. Картоев венача хана денз. Хьалха киногa хьажа ухаш хиннарел дуккха дукхагIа нах ух клубе. Масса хана кино хьокхара бетта йола паччахьалкхен план кхоачашъю. Каст-каста берий сеансаш а увттаду.

ДIахо дикагIа болх тоабара тIехьа къовсам лоаттабу клуба заведующи Евлоев Закречо а.

ХIанз кастта хургйолча ССКП XXII съезда сийна дикача совгIаташца накъа бахара къахьегаш ба клуба болхлой.

М. АУШЕВ.

Фоторепортаж

О. Кагерманова звено йолча

Вай республике дика вовзаш ва Урус-Мартановски района «Красноармейский» совхозера цхьоалагIча отделене коммунистически къахьегама бригада бригадир Кагерманов Оалхазар. Ставропольерча механизатора Петр Денисенкос дIадоладаь сийлахьа гIулакх хьал а лаьца цун звенос лаьрхIад 306 гектарах хIаране тIара 60 центнер фуалъяьхача хьажкIий яккха.

Дика хьийкъай Кагерманова хьажкIаш! ХIанз эггара керттера, эггара лоархIамегIа дар да сихха, ца йойташ хьажкIаш чуэцилга. Из дика кхета а деш вIаштIехьбаьккхаб Кагерманов Оалхазара ший звено болх. ХьажкIаш чуэцаш ворхI комбайн, дукха нах ба.

ХIанзале цIенъяь 83 гектара тIара хьажкIаш хьаяьха яьннай. Къьгга гуш да гектара тIара 60 центнер йоахаргья, аьнна тIаийца декхар толамца кхоачашдергдолга.

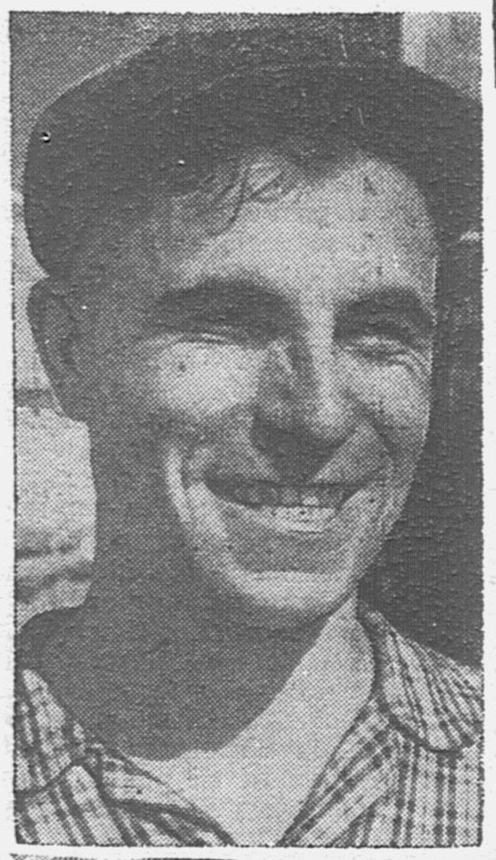
Денгара ди массаза доал сихлуш латт паччахьалкхенна хьажкIаш дIаялар а. 18 сентябре кхаччалца алхха Кагерманова звенос паччахьалкхен амбарашка чутессай 3123 центнер хьажкIаш.

ХьажкIаш чуэцара балхаш сихденнача укх деношка балха ара ца воалаш саг коравоагIаргвац цхьоалагIча отделене бахача наха юкъе. ХьажкIаш лелаераштa новкъостала баьхкаб кхыметтел 103 шу даьнна Хутаев Хьамид, 90 шу даьнна Солтаев Лола, 80 шу даьнна Дадаров Бача. Къоначарна нийсса болх бу боккхийча наха а.

ХьажкIаш чуэцаш укх шера къаьстта доккха дакъа лоац тайп-тайпарча техника, механизмаша. ЧIоагIа новкъостал ду цар сиха хьажкIаш чуийца яхара, дикка аттача баьккхаб хьажкIаш лелаерий болх. ХьажкIаш тIара лордаш хьайоахача машинаца болх беш ба машинист Машаев Мухьади, нохчий мехкарий Мадагова Зара, Дагаева Женя, Д. Илимбаева. ЦIаккха ца йохаши цIенеи бу цу машино болх, массаза тIеххкхоачашъю балха заданеш.

...Денгара ди массаза доал сихлуш латт Кагерманова Оалхазара звено хьажкIаш чуэцара балхаш. — ЧехкагIа хьажкIаш чуийца яхар, — из да КПСС XXII съезда оаха кийчду совгIат, — йоах хьажкIаш лелаераша.

М. МУСАЕВ.

Сурташ тIа: бригадир О. Кагерманов (аьрдехьа лакхехьара сурт); хьажкIаш тIара лордаш Iойоахача машинашца болх беш я З. Мадагова, Ж. Дагаева, Д. Илимбаева (аьрдехьа локхехьара сурт); хьажкIаш цIенъеш ба боккхий нах Хутаев Хьамид, Солтаев Лола, Дадаров Бача (лохехьа аьттехьара сурт).

В. ЕЛИЗАРОВА сурташ.

Литературни оагӀув

О. МАЛЬСАГОВ

БАЗОРКИНА ГОВЗАМЕ ЙОАЗОШ

Писатела Базоркина Идриса сочиненей гуллама ши том арадаьннад. Писатела керттера произведенеш юкъеяхай цу шин тома.

Базоркин Муртаза Идрис говзаме йоазош де волавенна ткъаь итт шу совгӀа ха я. Цу хана денз цӀаккха тӀера ца воалаш гӀалгӀай художественни литература дегӀадоаладара дакъа лоацаш ва из, вай прозеи драматургии хьаьрех керттера цаӀ ше а волаш. Цун йоазонаш, парте писателашкара дӀадехаш махиллара, айхха дувзаденна да къахьегамхой вахарца, цар ниййса сурт оттаду советски адамий сийлахьча дахачун а иразерча таханен а.

Дуккха тайп-тайпара жанраш йолаш я Базоркина творчество: цо язду дувцараш, фаьлгаш, повесташ, очеркаш, публицистически статьяш, киносценареш, драматически произведенеш. Цу творчества тематика бе-башха яле а, кердадар хьаллацара, реакционни долчунца лира къовсам лелабара тӀахьехаш я цун массе а произведени.

ГӀалгӀашта юкъера специфически гӀулакхаш дика довза а довзаш, идейни а художественни а йизза дика произведенеш язъяьй Базоркина.

Базоркина Идриса юххьанца язъяьча произведенех да юрта боахама коллективизаци елга доладеннача, классови къовсам геттара ирбеннача хана яздаь цун «Боанг» яха дувцар.

Цу дувцара керттера идея я хьужаренашка деша дагӀача берашкара Ӏазап ше мадарра хьахьокхилга. Бакъда, цу хана хьужаренел совгӀа, советски школаш а яр гӀалгӀай юрташка. Октябрьски революци хинначул тӀехьагӀа вай юрташка хьайийлача советски школашка деша аха даьлар гӀалгӀай бераш.

Моллашка доал а долаш, берашта «хьехаш» хиннача хьужаренех берий кхетама а унахцӀенонна а доккха зе далга къаьгга дика хьахьокхаш дола «Боанг» яха дувцар арадалар чӀоаггӀа пайдане гӀулакх дар. Цу хана ГӀалгӀай Мехкарча социально-экономически а исторически а хьалашка хьежжа, вайцига хиннача хьужарений сурт цу тӀа ше мадарра хьахьокхаш хиларах хӀанз а чӀоагӀа сакъердам боалаш дешалу из дувцар.

Бусалба дына кхуврч — маьждиги. цо хьайийла хьужаренаши дӀаяланза ярг ца хилар гойташ дола сурт а оттадеш чакхдоал из дувцар.

ХӀанзчул ткъо шу хьалха яздаь доллашехьа а, чӀоагӀа безаме хеташ дешалу Базоркина Идриса «Моакхаза тепча» яха дувцар, хӀана аьлча нохчийи гӀалгӀайи вахар, цар психологи дика йовзаш, уж безаш яздаьд из. Эггара хьалха театре вахача воккхача сага партизана ГӀоазота бокъонца долаш хеталу сцена тӀа хьахьекха хӀама, минут йодац белогвардейски эпсара роль ловзаеш вола артист тепча теха цо ве. Цхьабакъда, къаьнача партизана даь из гӀулакх хьахьокхар яц произведене керттера идея. Дувцар тӀа геттара дика хьахьекхад экономике хулача хувцамашка хьежжа наьха психологи а хувцалуш хилар. Вахача метте гучаювла тӀехьайиса уйлаш бег а йоахаш, автора хьахьокх колхозашкара дикагӀа бола къахьегамхой, механизатораш — хӀанзара турпалаш.

И. Базоркина «Куни» яха дувцар-фаьлг эггара хьалха кепа теха гӀалгӀай меттала арабаьннаб 1957-ча шера городе Фрунзе «Дега гӀоз» яхача сборника тӀа.

Кавказа Ӏалаьмате хоза, дӀаьхий Ӏалам хьа а хьокхаш, Куни яхача кӀаьнка леладаь гӀулакхаш, хьуна оалхазараши оакхарийи, цар белггалара оамалаш сакъердамеи хьаькъал луши хьадувц авторо.

Композицега диллача ший тайпара вӀашагӀделла дувцар да из: шоайла вӀаши хетта а луш, кхо лостам болаш да дувцар, царех хӀара сюжетни лостам тӀа дувцар дешачоа сакъердам боалаш а хьаькъал луш а да. Ӏалама сурташ, берий образаш, тайп-тайпарча оакхарийи хьунашкарча оалхазарийи оамалаш, талант йола художник ше волга хьа а хойташ, селла дика хьахьекхад автора.

Куни яхача кӀаьнка леладаь гӀулакхаш хьахьокхаш ба дувцара керттера сюжетни лостам, цу гӀулакхех лоархӀамегӀардар да юв еттача мозий модз даккха дахача бераша ца ховш хьу а лотаеш даь гӀулакх. Дувцар дӀадолалуча юххье Лаьчан-лоам тӀа экскурсе долха бераш-дешархой бовзийт вайна авторо.

1918-ча шера юххье Буро-тӀа (городе Орджоникидзе) хинна хӀама да И. Базоркина ший «ТӀахьехам» яхача повеста тӀа дувцар, Краснорядски улицах капиталиста Симонова хиннача цӀеношкара «Дики дивизе» боахама склад яхьа, аьнна, контрреволюционни казакий отряд тӀагӀертача хана хинна хӀама.

«ТӀахьехам» тӀара керттера турпал Элберд ва. Къаьга а тӀехь-тӀехьа кхетам совбаларгахьа хувцалуш а хьахьекхав из повеста тӀа. Башха дика ка яьннай автора Элберда образ хьахьокхара. Элбердас деча гӀулакхашца дувзаденна доацаш цхьаь-цаӀ моттиг хьакорае йиш яц повеста тӀара.

ГӀалгӀашта юкъе лела гӀулакхаш чӀоагӀа цӀена, дег чу дувшаш, сурт оттош дувц Базоркин Идриса. Говр хьовзаелга, заме мехкараашта «кагий хӀамаш» эцилга, хьежорга топаш еттилга, Элберди Салимати вӀаши шоайла дезадалар — уж а, уж санна кхыдола а хӀамаш чӀоагӀа къаьга, кӀоаргга уж довзаш, тешавеш гойт автора, цхьаккха а совленна дош ца оалаш, оал-оалар меттахьа оалаш, кӀезигача дешашца дика хьайовзийт повеста тӀа бувцаш болча наьха оамалаш.

Бокъонца хинна хӀама да повеста тӀа дувцар. Авторо шоай маярра цар цӀераш яьхаеце а, вайна бовза а бовзаш, бокъонца хинна нах ба цу тӀа бувца дуккхабараш. ХӀаьта цу событешка кулгалдеш хинна цхьабола нах хӀанз а дийна а болаш вайна юкъе ба.

Граждански тӀема хана хинна хӀамаш таханарча деношца айхха дувза а дувзаш Базоркина дувца ховлга геттара дика хьахьокх «ТӀахьехам» яхача повесто. Халкъаца айхха вувзавенна хиларах, ший мотт шаьрбеш хадданза цо къахьегаш хиларах ка яьннай Базоркин Идриса гӀалгӀай къамах доахка турпала гӀулакхаш говза, цӀена хьахьокха а, тӀехьадисаьр, реакционни дар, коммунистически общество хьалъяра вайна новкъарле еш мел дар гучадаккха а царца къовсам лоаттабара тӀахьеха а.

И. Базоркина творчествах доккха дакъа дӀалоац очеркашеи публицистически статьяшеи.

Гитлеровски Германеца Сийлахь-боккха Даьй-мехка тӀом болча хана фашистски захватчикашта духьал чӀоагӀа дорха яздора И. Базоркина. Къизача моастагӀчунцара эгӀазал совйоахаш дар цун «Заретта», «Сей» яха дувцараш, «Дицлургдац», «МоастагӀчун юхь», «Хьадаьстача каша тӀа», «Адамий эгӀазал» яха а иштта кхыйола а публицистически статьяш. Вай республика юхаметтаоттаьчул тӀехьагӀа Базоркина язъяьча «Са республика», «Вахара сердал», «Тахан лоамашка» яхача очеркаша геттара дика хьахьокх Советски Ӏаьдал эттача денз Нохч-ГӀалгӀай мехка хинна доккхий хувцамаш.

Базоркин Идрис драматург ва. Цун творчествацара дукхагӀъяраш драматически произведенеш я: «Сатоссаш» (1934 ш.), «Тамара» (1938 ш.), «Укх деношка» (1941 ш.), «Операци» (1949 ш.), кино-сценари «Артиста никъ» иштта кхыяраш а.

Вай цӀераш яьхача драматически произведенешта юкъе наха дукхагӀа езаенна а, кхыметтел хӀанз а тӀехьа сцена тӀара Ӏо ца йоалаш а я «Тамара» яха драма.

Дийша еце а, хьаькъал долаш, хӀамах дика сакхеташ, дегӀаца эздел долаш саг я Тамара. Даиман дага латт цунна деша гӀоллургдолаш мел вар гоам ву цо. Цунах боал цу драма идейни а наха кхетам балара а лоархӀам.

Ше дешара из духьал ца хилар догдоахаш, кхыметтел шийна ца везача сагага маьре а йода из. Цхьаццадолча тӀехьадисаьча Ӏаьдалех мукъа яланза я Тамара. Шийна дукха везача сагага «сона хьо веза» ала эхь хеташ, из ала карагӀ ца доалаш из Ӏерах, ца везачунга маьре яха йийзар цун.

Даькъазача новкъа хьайзар Тамарий вахар: шийна шортта урдув а ийца, дезал а болаш волча воккхача сагага — ГӀойсолтийга Тамара маьре яхийта гӀорт цун даь-воша Салман. Из Салмана дувца йиш-воша шийна сов гоама хиларах, Гошмоаха яхача Салмана йоӀо ле а яь, Абойга йода мотташ, една маьре йода Тамара.

ГӀалгӀай тӀехьадисаьча «Ӏаьдалаша» мел яхар ца де шийх сагал доаллалга хьахьокх Тамарас цу гӀулакхаца. Иштта денал долаш Тамарас даьр харцахьа доал Абос баь тийша болх бахьан долаш: Абос шийна юг а моттийташ, ший воккхагӀа волча вешийна йига хиннай Тамара, низагӀа цун сесаг а хулийташ.

НизагӀа маьре йигача, гӀо доацаш йисаьча йиӀийна беш бола низ хьахьокхаш йола сцена эггара дукхагӀа саг тешавеш я. Сцена тӀа бӀаргагуш долча хӀаманна бехке бола гуччахьара нах гоамбаь ца Ӏеш, хӀанз а цу сий доацача новкъа вала тардолаш новкъа ...

Ше бувцача наьха вахар, цар кхетам геттара дика довзаш волча Базоркина ше мадарра ниййса хьахьекхад Тамарийна дег тӀа латта хӀамаш, сийрда белгалдаьд из йизза мукъаялара наькъаш. Халкъа общественни вахарца айхха ювзаенна а ший лоӀаме а хилча мара кхалсаг бокъонца долча иразах ца кхувлга белгалдоал драма тӀарча Тамара образага хьежача.

Тамара маьре яхара дов тоаде юкъе уха нах а, цар беш бола тийша болх а, йохкаенна «философи» а дика гучайоаккх драматурга Базоркина Идриса, Угаз яхача кхелахочун сурт оттадарца. Къаьстта дика хьахьокх автора тӀайоагӀа къона тӀехье Советски Ӏаьдалои Коммунистически партеи дӀахьош болча сийрдача наькъаца йолга, цу наькъаца мара бокъонца долча иразах кхувргдоацилга. Ахьмади, Берсеи, Надяи ба из никъ къаьгга дика дӀахьош бараш, царна тӀехьабаха дог доагӀа кхыча кагийча наьха. Тамара а дика кхет из мара шийна а кхы никъ боацилгах.

Ткъаь итт шу совгӀа ха я гӀалгӀашха болча дешачарна дукха дезаденна ший говзаме йоазош Базоркин Идриса ду. Литературни произведенеш язъяра йоккха говзал каракхаьчай цунна. Кхы а дикагӀа йола произведенеш цо язъергхиларах тиййша хургда вай.

Хь. ОСМИЕВ.

Цхьаккха ди Ӏа доа ма де

Хи тоатолгаш вӀашагӀкхийте,
Царех доккха хий хьахул.
Цхьа хи тоатолг бӀеха доагӀе,
Дерриг хий цо бӀехдеш хул.

Денош, шераш вӀашагӀкхийте,
Царех сега вахар хул.
Цхьа ди, цхьа шу зехьа дайча,
Вахар чӀегилг яьле хул.

Визза ваьха чакхвалар духь
Берриг хьай низ халкъа ле
Хье дунен тӀа вахча ханах
Цхьаккха ди Ӏа доа ма де!

Сага ираз

ДогӀан хьисапе сиглар делхаш
Дац хьо, ираз,
ЧӀимаш санна,
Лаьттах хьалтӀадувлаш дац,
Аьшка фент мо, демийлара
Корош дац хьо,
Чкъаьра санна,
Саго хи чур доаккхаш дац.

Ираз, хьо доал сага кулгех:
Хьо хьакхоллар,
Хьох саг кхевер
Балхах доахка кулгаш да.
Дог ма Ӏабба къа а хьегаш,
Шийгар халкъа
Беркат доалаш
Вахар — сага ираз да.

Раиса АХМАТОВА.

Хьоме парти

Партин хьокъехь ас ойлаеш
Суна хьалха хӀутту мохк;
Цьнан яккхийчу гӀаланашца,
Цьнан яккхийчу хьаннашца,
Цьнан шуьйрачу аренашца,
Исбаьхь хӀуьттуш онда, чӀоагӀа.

Партин хьокъехь ас ойлаеш
Суна хьалха сан халкъ ду:
Цьнан нуьцкъалчу куьйгашца,
Цьнан сийлахьчу гӀуллакхашца,
Цьнан лакхарчу ойланашца
Даим хьалха ша гӀертарца.

Н. МУЗАЕВ.

Машаран махкахь

БӀешерша хӀиттийна
Ирсен сурт сирла —
НиӀмане шун долуш
Нур долчу гӀалахь.
Партис делла ирс
Суртел лакхадаьлла
Партин бен ницкъ кхачац
Иштта ирс кхала.

ГӀаланаш кхиийна
Акха лаьттинчохь,
Яьссаллин гӀамаршкахь
Денийна бошмаш.
Коммунисто самаьхна
Стигланаш,
Шуьйрра некъ биллина
Кханене боьдуш.

Машаран къинхьегмо
Кегйо халонаш.
Токхонан хӀиттадо
Башха халонаш.
Нефтяник, химик вайн
Хазнин татолаш
Дебош ву яхийта
Машарн чӀагӀонаш.

ХьаьжкӀех доьрчий дузу
Программан зӀаьнарш
Керла заза хьоьстуш
Ехачохь аьхна —
Коммунизман малхехь
Сан Нохч-ГӀалгӀайчоь
Еха хьо керл-керла
Толамаш хьехна!

С. ЧАХКИЕВ.

ДӀаьхий да вай

Къонал ганз я. Да вай дӀаьхий!
Бакъда, дӀа ца бехке
Болх ца бу никъ, фуннагӀ яха,
Доврг-м да вай дехке.

ГӀовтта, хинна балха салтий!
Вахар ди тӀехь тоаде
Ха дӀайода. Ха я кӀантий,
Перпетуум-мобиле.

Седкъий дӀадов, хьахул керда,
Вайна гу уж доагаш,
Ӏамах форд хул, форд бувл бердех,
Дашаш, лаьгӀлу лоамаш.
Эрг ше мел дар — адмаш, лаьтта...

Соцаел оаш зама!
Гургьяц шоана зама этта,
ВӀашка дехка ткъамаш.

Цудухь ях аз шуга гӀовтта,
Котдоврга тхо яхаш,
Лаьтташ аха, цӀенош дотта,
Дехка керда наькъаш.

Даькъал хургба шун къахьегам,
Даькъал хургда вахар.
Иштта доаккх из, доаккх къахьегаш,
Адмий ираз яхар.

Халаш, эш шо мехка — нанна.
Керта майра уйлаш,
БӀоагӀах йийхка говраш санна,
Ма лоаттае, къувлаш.

Вай цкъа мара дахац шоана,
Гучадаккха денал:
Шун хьамара хургда кхоана
Даьхес айду пела.

Тахан къалур къалу шийна,
Кадар везац сона.
Къоаной къонлуча дийнахь,
Къа мишта лу къоной!

Дийнахь, бийсан шоай ма даггар
Тахка Ӏилман лагӀаш.
Со теш, кхоана бетте гӀоргвар
Шоана юкъе вагӀа.

Хаххе вел из, бувхь цун накха,
Дезаш цига гӀолга
Цунна хац ше накъа ваккха
Даьхе йоагӀаргйолга.

Дерригдунен московски художественни фотографе выставка. Пап И. (СССР). «Юрта саг йоалаяьча».

ТАСС фотохроника.

Лакххехьарча школа болхлошта совгӀаташ далар

Специалисташ кийчбеш а Ӏилма дегӀадоаладеш а доккхий гӀулакхаш дарах 1961 шера 15 сентябре арадаьннача Указаца СССР Лакхехьарча Совета Президиумо совгӀаташ деннад Нохч-ГӀалгӀай АССР-ерча:

КЪАХЬЕГАМА ЦӀЕЧА БАЙРАКХА ОРДЕН

Владимиров Николай Михайловича — Нохч-ГӀалгӀай паччахьалкхен педагогически института факультета декана.

«СИЙЛЕН ЗНАК» ЯХА ОРДЕН

1. **Гавришевская** Зинаида Афанасьевнайна — Нохч-ГӀалгӀай паччахьалкхен педагогически института кафедра заведующена.

2. **Дулерайн** Рувим Павловича — доцента, Нохч-ГӀалгӀай паччахьалкхен педагогически института кафедра заведующена.

3. **Кузнецов** Алексей Алексеевича — доцента, Грозненски нефтяной института проректора.

4. **Максимова** Ирина Семеновнайна — доцента, Грозненски нефтяной института факультета декана.

5. **Парфенов** Афанасий Николаевича — доцента, Грозненски нефтяной института кафедра заведующена.

6. **Сухарев** Григорий Михайловича — профессора, Грозненски нефтяной института ректора.

«ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГАРАХ» ЯХА МЕДАЛЬ

1. **Дудин** Валентин Федоровича — доцента, Грозненски нефтяной института кафедра заведующена.

2. **Лотиев** Борис Константиновича — Грозненски нефтяной института доцента.

3. **Мальсагов** Дахий Дошлакъийна — Нохч-ГӀалгӀай паччахьалкхен педагогически института доцента.

«КЪАХЬЕГАМЕ БЕЛГАЛВАЛАРАХ» ЯХА МЕДАЛЬ

1. **Сельский** Игорь Васильевича — Грозненски нефтяной института воккхагӀа волча преподавателa.

2. **Сербина** Антонина Иосифовнайна — доцента, Нохч-ГӀалгӀай паччахьалкхен педагогически института кафедра заведующена.

(ТАСС).

А. ВЕДЗИЖЕВ.

Вай парте оаз

БӀаьшерашка саӀехама
Бувцаш хинна
Фаьлг бац
Тахан бувцаш хозар
Вай лоамашка —
Кастта хургдар,
Гуш дар
Вай лоамашка
Даьржа,
Ткъамаш даха да.

Вай замалахь
Бахачарна,
Вай тӀехьенна
Ираз кхайкош,
ЧӀоаггӀа екар
Коммунизман
Сердал
Вай лоамашка
Йоаржаяьча
Вай парте оаз я.

Вай лоамашка массанена
Кхаъа хинна
Тахан
Масса цӀагӀа кхаьчар,
Дог гӀоздоахар,
Укх вай заман
Ираза наькъаш
Шаьрдеш, шердеш
Коммунизме вай дугача
Парте лоӀам ба.

Вай вахара, балха, наькъа
Къулба хинна
Парте
Программа,
Массанахьа къоабал ярца
Ювцаш, йоашхаш,
Адам,
Коммунизман
Кхоане
Гарга увзаш да.

Хь.-Б. МУТАЛИЕВ.

Салтал латт адамий дегаш

Хьалхар гуш дац моастагӀаша эго бийнаш,
ХӀанз а яйна яц цар йитаь уж цӀий лераш.

Докъа мича деннад хӀанз а жерой бӀаргаш,
ХӀанз а хозаш ма дий вайна уж бой делхаш.

МӀара кӀалхар кӀарцхал санна, цунна Ӏаткъаш,
Лаьттан керахь — хӀанз а лелха кхенза — йоахкаш,

Бомбаш вайна маьрша дахаш корайоагӀа...
Вайна къувл уж, вайна лаз уж хӀамаш чӀоагӀа,

ХӀана аьлча вайна ховш да гуш да шаьра
Вайна эшац машар, машар, машар мара.

Шаьлар завод, из цо хьаду мерза шекар,
Лоаман юрта из Ильича сердал лепар,

Даьга иллаь Ачалкхений хьаьна лаьтта
Вай хьаькъало тела даккхар мехкдаьтта,
Седкъий листа сиглен чӀегилг шийха хинна,

Бийсан йоага из Наьсарче ма гой вайна;

МассагӀ да вай: йийхкаь лардаш, дувтташ пенаш,
Институташ йистейоахаш боахка къонгаш, —

Дерригa а — из вай цӀий да, да вай вахар,
Цох вай кхийнад чакх а доахаш Парте яхар!

Из я вай хьаькъало, кулго йоаха сийле,
Коммунизманна вай кийчъю чӀоагӀа кӀийле!

Цудухь вайна хьашт ма дацар довнаш-шовнаш.
Вай дегашка муаш динза я цар човнаш.

ХӀаьтаъ, цар цӀий, хьалха санна, лата совсе,
Салтал латташ гургъя царна ерриг Россе.

Салтал хургда адмий дегаш, халкъий гоамал,
Дожадарна тӀом хьалхьебу хоарцон оалал,

Лаьттан букъ тӀа къахьегама халкъ мел даха
ТӀом яхилга фуд ховргдоацаш наха!

НАЬСАРЧЕ

Хозбеш
Лаьттан из беркате накха,
Лаппе лепар
Эзар тайпа зиза.
Дух тӀа вала гӀерташ,
Хьеж со саькха:
Бера хана
Леладаьр хул деза.

Гучо гӀоттаю
Хьа дег чу бӀаьсти,
БӀаьстан йӀовхал йотт цо
Хьа пхаьнашка.
Сийлахь йолча
Сай Даьхено хьаьста,
Дог гӀоздаьнна
Хьеж со сай моттигашка.

Шортта тел цу сиглар
Маьлхо сердал,
Лоам-бовхьашкар
Из фо цӀена доагӀа.
Дайнар се ца хилча,
Дог цатешшал,
Укхаз биркъе бахар
ДагадоагӀа.

Дукха ха йий
Укхаз вордаш цӀийза,
Дагалацал! —
Когах йоахкаш бӀоржаш,
Ираз дайна,
ГӀалгӀа баьде хьийза!
Йоацче, хам беш,
Тахне лораелаш!

С. ОЗИЕВ.

Хьеха ма бе, бӀехал, тӀом

Тахан деша долх тха бераш —
Кердач заман ховха сом.
Долх уж ловзаш,
ЗаггӀе делаш.
Хьеха ма бе, бӀехал, тӀом!
Шоашта дӀахазар а дезац
Царна из «тӀом» яха дош.
Царна Машар мара безац
Коммунизме никъ дӀахьош.
Ноаной латт цар тӀехьахьежаш,
Шоай дегашта хинна тоам.
ТӀоадоргбац цар бӀарг, хих лешаш!
Хьеха ма бе, бӀехал, тӀом!
Керда зама кхоллаш доахк тхо,
Сийрда МАШАР кхайкабу.
Халкъаш хьийгар хьадеш доахк тхо,
Тхоай КЪАХЬЕГАМ сийле бу.
Иштта оаха массанена
Кхайко КОРТАМУКЪАЛЕ,
НИЙСХО, ИРАЗ —
адамлена
Вахар дувцаш даькъале.
Унзардоах Ӏа ховха бераш,
Хьеха ма бе, бӀехал, тӀом!
Саца!..
Саца!..
ЦӀена лешаш
Каглургба хьа бӀеха гом!

Къахьегам хоастабеш

Укх деношка чуййнна кхашкара балхаш деш республика къахьегамхой болча хана Нохч-ГӀалгӀайчен районашка хинна чакхъяьннай комсомольски агитпоезд. Агитпробега юкъе дакъа лоацаш хилар Грознера къаьна коммунисташ а къахьегама ветеранаш а. Массайолча моттиге безаме тӀаийцар художественни самодеятельносте дакъа лоацаш хиннараш. Уж бар М. Горьке цӀерахча клубеи Пролетарски батальона цӀерахча культура ЦӀени, локомотивни депои самодеятельни артисташ, музыкальни училища студенташ. Цар программа юкъе яр советски поэташеи композиторашеи Даьхенахи партехи язъяь йола тайп-тайпара произведенеш, халкъа иллеш, халхараш. Агитпоездаца яр керда литература а долаш йола «Книготорга» машин, дийнахьарча кино установка.

Кхашкарча къахьегамхошца тайп-тайпара беседаш еш хилар комсомольски пропагандисташ, студенташ, шоай балхах дийцар хьалха латташ болча промышленни предприятей болхлоша.

ЦӀаккха дицлургдац агитпоездаца дакъа лоацаш хиннарашта шоаш юрташкара доттагӀий болча хилар. Лоаццача хана кхы а чӀоагӀделар царна юкъера доттагӀал, дӀа-юха дуккха пайдане хӀамаш а дайзар.

СУРТА ТӀА: Ачхой-Мартановски районера «Лермонтовский» яхача совхозерча Сайдаева Сацитай звено йолча самодеятельни артисташ болча хана.

Е. ВИКТОРОВА сурт.

Доазол дехьара

Йистеяьннай VII-гIа Пагуошски конференци

НЬЮ-ЙОРК, 17 сентябрь. (ТАСС). Селхан Вермонт яхача штатерча Стови яхача городе йистеяьлар VII-гIа Пагуошски конференци. Конференце дакъа лоацаш вар 13 мехкара 48 Iилмахо. Дикадар хилар ловш а къайла хIама доацаш вIаши дагабувлаш а Iилмахоша диййцар дуккха, дунен халкъашта юкъера кхохкам кIаьдбарца ювзаенна йола проблемаш, хIаьта дунен тIа мел долча мехкий Iилмахоша Iилман гIулакха цхьана къахьегилга дIахо йодача хана шерданза а чIоагIданза а дарг ца хилар массава раьза волаш дIа а кхайкадир.

Герз дIадаккхареи дунен халкъий кхерамзленни дешай хьакъехьа заявлени оттайир конференце дакъа лоацаш хиннараша. Цу тIа йоах: Iилмахой бокъонца хьежаб атомни низ хьахулийташ йола материалаши уж кхычахьа дIакхоачаеш йола хIамаши хьаелга соцадара а уж дIаяхара а дешашкеи, хIаьта иштта ядерни тохкамий проблемагеи. Цу тайппара дийцад дунен халкъашта юкъера кхохкам кIаьдбара бокъонца новкъостал дергдола гIулакхаш а Малхбузеи Малхбоалеи барта йоалаяра бола Iилмахой лоархIам а.

Цунца дувзаденна бакъахьа лаьрхIар дIахо йодача хана къовсам тIа йола дунен халкъашта юкъера проблемаш Iоintroducing маелга, хIаьта цу гIулакха могадир Малхбузени Малхбоалени мехкий викалаш юкъе а болаш тохкама комитет вIашагIйоллилга.

Заявлене тIа йоах: конференце дакъа лоацараш хIанз дунен халкъашта юкъера гIулакхаш талхарах чIоагIа сагота а ба, хIаьта халкъий машарца безам хиларои тIом царна гоама хиларои дунен халкъашта юкъера гIулакхаш тоадара, деррига дунен тIара машар чIоагIбара новкъостал дергхиларахи массане а цIендаь герз дIадаккха торо хургхиларахи дог тийша а ба.

АМЕРИКАНСКИ КАПИТАЛ БРАЗИЛЕ ЧУРЧА ГIУЛАКХАШТА ЮКЪЕ ГIЕРТАД

РИО-де-ЖАНЕЙРО, 18 сентябрь. (ТАСС). 1961 шера Бразиле чурча гIулакхашта юкъе гIертад американски монополистически капитал. Цо шийна чуоттаяьй бразильски реакци, чин Iодиллийтад президентага Жанио Куадросага, реакционни милитаристски паччахьалкхен переворот яьй, яхаш язду Рио-де-Жанейре арадувлача «Люта демократика» яхача газето Бразиле тIеххьара хиннача политически кризисера США лоархIам меллаб ше дувцаш. Газета тIа йоах: 30 шу совгIа ха я мехка чухь лоархIамера событеш хулача хана Бразиле чурча гIулакхашта США юкъе гIерта. Цхьабакъда, йоах «Люта демократика», США селлара юкъе гIерташехьа а, Бразиле халкъо къовсам сацийтабац, йизза котало яллалца из дIахо бахьа безаш а ба.

У. Фостер накъа воаккхаш я прогрессивни Америка

НЬЮ-ЙОРК, 19 сентябрь. (ТАСС). Селхан Карнеги Холле гIорваьнна волча американски болхлой болама деятела, США Коммунистически парте сийлахьча председатела Уильям З. Фостера хетаяь Iаьрж доллаш митинг хилар. Мехка массайолча миIингера вена ши эзар совгIа США Компарте викал вар денал долча шоай новкъоста а доттагIчун а, цIаккха тIехьашка ца воалаш Америка берригача къахьегамхой бокъонаш бахьан долаш къовсам лоаттабаьчун тIеххьара сий деш вIашагIкхийтта.

Сайрийна 8 сахьат даьлча платформа тIа боал США Коммунистически парте кулгалхойи моттигерча организацей викалаши.

Iаьрж делла, гIайгIане ек ашараш. Къамий Компарте секретарь Б. Девис микрофона хьатIа а вайя, нахага кхайк хьалгIовттарца У. Фостера сий де аьле. Берригаш а хьалгIовтт.

Цхьац-цхьацца воалаш трибуна тIа бувл Уильям Фостера соратникаши ученикаши. Цар дувц шоай новкъост, хьехархо болхлой класса гIулакха, машареи социализмаи гIулакха мутIахьа хинна хилар.

Хаммаршельд валар

ЛОНДОН, 18 сентябрь. (ТАСС). Авиационни катастрофа хиннача хана веннав ООН-а Генеральни секретарь Хаммаршельд.

Рейтер яхача агентства корреспонденто беча хоамах, Катанга «президент» оалаш волча Чомбеца переговораш е дагахь Хаммаршельд Леопольдвилера Ндоле (Къилбаседен Родези) водаш хиннача самолета гаргаш кораяьй Ндолана 12 километр мара гаьна йоацаш.

Къилбаседен Родезе правительства викало бакъдир веннача ялх пассажира юкъера Даг Хаммаршельда дакъа корадаь а дайза а хилар.

НЬЮ-ЙОРК, 18 сентябрь. (ТАСС). Д. Хаммаршельд тIа а волаш еха самолет ший йолча «Транс эйр компани» яхача шведски авиакомпане викалаша Ассошиэйтед Пресс яхача агентства корреспондентага хьакхайкадаьд, шоашта хетаргахьа, Хаммаршельда самолет йохаяьр «бандитал леладеш йола катангски реактивни истребитель я», аьнна.

НЬЮ-ЙОРК, 18 сентябрь. (ТАСС). ООН-а генеральни секретарь Даг Хаммаршельд валарца дийзза ньюйоркски ханах 16 сахьат даьлча (московски ханах 23 сахьат) совета къайла заседани гулийр Кхерамзлен Совета председатела.

ТАСС-а ХОАМ

Укх шера 17 сентябре Советски Союзо шозлагIа а аьттонца Тихи океана центральни даькъа районе яхийтай дуккха лагIаш дола ракета-носитель.

Бокъонца хьалххагIе а оттаьча программага хьежжа нийса яхай ракета, иштта нийса болх баьб цун ерригача системаша.

Ракета лелаеш йолча системо сов нийса болх барах эггара хьалхагIа, укх шера 13 сентябре яхийта хинна ракета Iокхийттача моттига геттара гарга кхийтар ракета тIеххьарча лагIа макет.

12 эзар совгIа километр гаьна йода ракета-носитель лелаеча системага иштта нийса болх байтар — советски ракетостроенена керда карагIдаьнна Iалаьмате доккха хIама да.

Оттаьча планага хьежжа хьалхагIа дIакхайкаьча районе кхы а ухийтаргйолаш я ракеташ-носителаш.

Вай республике эггара хьалха

Коммунизма материально-технически база хьалъелга халкъа боахама дерригача доакъошка а прогресс ярца, производства культура лакхъярца, дуккха а овсарегIа болх бергбола керда машинаш, станокаш, оборудовани болх бе йолаялийтарца дувзаденна хилар белгалдаьккхад КПСС кердача Программа проекта тIа. Уж гIулакхаш кхоачашдича наха кара деш дола дуккха хала балхаш де ца дезаш дIадаргда, нах тIа а хьожаш, машинаша дергда уж балхаш.

Гидропоршневи установкаш балха юкъеозара даькъе дукха къахьийгад «Старогрознефта» кхоалагIча промыслерча мехкдаьттахоша. КIоарггара мехкдаьтта доахача насосашта меттел гидравлически яраш оттайича, промысле вIалла ца эшаш хул вышкаш, станокаш-качалкаш, дуккха а кIезиглу лаьттана кIалхара ремонташ, лаьттана кIалхара ремонт еча бригадашцара дуккха нах мукъабоал, уж кхыча балхашка хьожабе торо хул. Цу гIулакхаша йиш хулийт къахьегама овсарле массехказа лакхъе, мехкдаьтта даккхарга дIабода мах чухнахьа баккха.

Промысла воккхагIа волча инженера В. А. Деркача дувц:

— Вай Нохч-ГIалгIай республике эггара хьалха укх шера тха промысле дIадолалургда гидропоршневи насосаш оттаелга. Установкаш хьакхаьчай, хIанз уж дIаоттаяра балхаш дIадоладеннад.

Де дезаш дола гIишлой монтажни балхаш дукха дале а, уж деррига балхаш ший низаца чакхдаха а, из керда гIулакх сихагIа балха юкъедоаладе а лаьрхIад промысла коллективо. Из хургда промыслерча мехкдаьттахоша парте XXII съездана шоашкара луш дола совгIат.

Промысла ерригача участкашкара болхлой ба гидроустановка хьалъеча дакъа лоацаш. ЧIоагIа дегаш гIоздаьннеи хьинареи къахьег цу берригача болхлоша. Болх дIаболабенна дукха ха еце а, 200 метр сангар яьккхай, насосни а емкосташ а хьалъергйола моттиг нийсъяьй, гидросилови установкана лард йоллара ор доаккхаш латт.

— Дега чIоагIа тоам хул балха овсарле иштта лакха йолаш бIаргаяйча, — йоах сангар яьккха йистебаьннача оператораша Багаев Хьамида, Костенко Семена, Шечков Юре.

ХIанзалца санна станокашцакачалкашца болх беш йолча насосашца мехкдаьтта доаккхаш хилча уж насосаш каста тишлу, меллу, балха кхыдола хьовзамаш а хул. Царех цхьаккха а новкъарле хила йиш йоацаш цIенъенна дIайоал гидропоршневи насосий установкаш оттайича.

ХIанз вай Даьхен мехкдаьтта доахача промыслашка шерра дIадоладеннад гидропоршневи насосашца мехкдаьтта доаккхилга. Цох торо хул лаьттана кIалхара ремонт ярга дIадодар кIезигде, ремонт ше сихагIа йистеяккха, электроэнерги кIезигагIа йоае, скважинашкара мехкдаьтта цIенагIа хьадаккха, мехкдаьттахой къахьегам дикка аттача баккха.

Дийнахь-бус 40 кубически метрага дIакхоачаш коачал хьалъоза низ кхоач цу насоса. 2000 метр кIоарга лаьттах Iочуяхийта йиш йолаш а я из насос. Гидропоршневи насос оттаярах боала эггара бокккхагIа бола пайда лаьттана кIалхара ремонт яра балхашка бода мах дукхагIа-кIезигагIа хиларца ба.

Вокх насосел 5—10-зза кIезигагIа ха йов гидравлически насос Iочуйохийташ, электроэнерги 13 процент кIезигагIа йода, лаьттана кIалхара ремонт ярга дIадодар 2,5-зза кIезигагIа хул.

Дика гIулакх да старопромысловцаша дIадоладаьр. Башха дика совгIат да цар вай парте XXII съезда кийчдер.

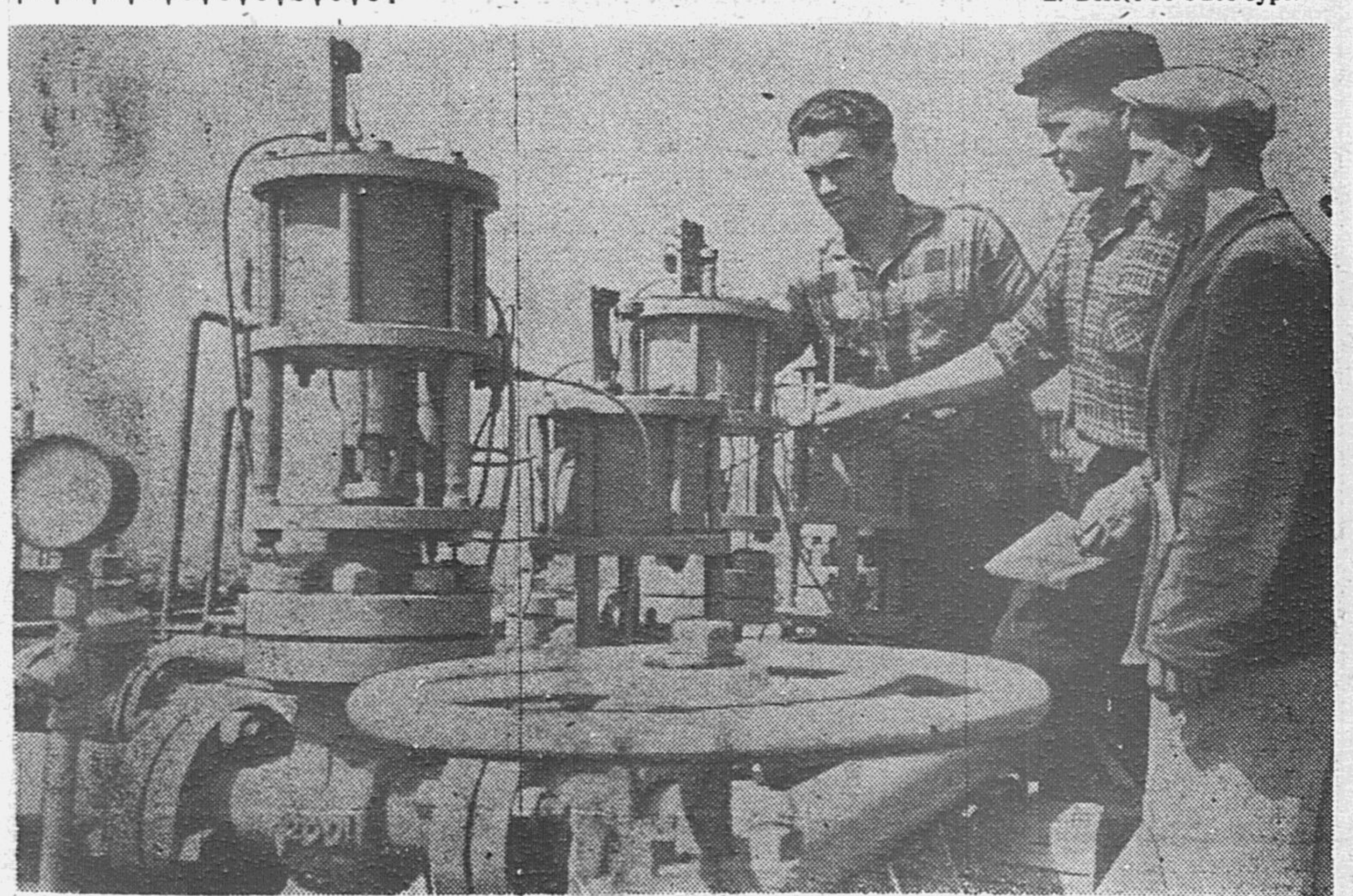
Г. ГРЕБЕНЮК,
«Старогрознефта» 3-ча промысла оператор.

Производствана автоматизаци ярах бола пайда массанена а ховш ба: болх аттача боаккх, дуккха лакхлу къахьегама овсарле, кIезигагIа мах дIалоац арахецача продукце.

Хьадоаккха мехкдаьтта дистара вай республике эггара хьалха автоматизаци еш латт «Сунжанефта» НПУ № 72 йолча групповой установке. Уж балхаш даь даьлча цхьан оператора вIаштIехьдаргда управлене пульта тIара гаьна ухкача скважинаш доаха мехкдаьтта диста.

Из кердадар балха юкъе дахьара болх беш я промыслана автоматизаци яра группа. КПСС XXII-гIа съезд хьаеллача денга керда автоматически установка хьалъя йистеяккха лерхI цар.

СУРТА ТIА: оператор А. Пеньков, инженераш А. Кузини А. Шаповалови.
Е. ВИКТОРОВА сурт.

Культпросветучрежденеш кийча хила еза

Iан хана ерригa культпросветучрежденеш кийчъяра декхар да хIанз культболхлошта хьалхашка латтар.

Из болх къаьстта дика вIаштIехьбаьккхаб Шалински районни библиотека заведующе Алякина Татьянас. Районе массарел хьалхагIа помещенена ремонт яь а доаго дахчеи кIори Iалашдаь а яьннай из. Дика ремонт яьй районни кинотеатра, Новожизненски юрта клуба, библиотека чууллача помещенена, Колхозненски юрта клубаи библиотекаи. Цу культучрежденей заведующеш ханнахьа оарцагIбаларах йистедаьхад ремонтни балхаш, хIаьта кхоачам хиллал йоаго хIама Iалашъяьй.

Кагирхойи комсомольцийи низаца Сержень-Юртарча, Дубай-Юртарча клубашта ремонт яь яьннай.

Цхьабакъда, из болх массанахьа лелац иштта дика. ХIанз а ремонт ца еш культучрежденеш я районе. Масала, Германчукски юртарча клубаи библиотекаи ремонт яьяц. Цхьабакъда, ремонт яьеце а кхоачамболлаш доаго хIама Iалашдаьд цига.

Геттара во латт Автурински клубера гIулакх. Ши бутт совгIа ха яьннай юртара нах кинофильмашка ца хьожа, кхыдола культурни гIулакхаш дувца а дезац. Саг тешаргвац «Джалка» яхача совхоза цхьоалагIча отделене чуйоагIа Ленина цIерах йола клуб культпросветучреждени я аьлча. Селла бIеха, тиша я из. Ремонт яр меттел хIанз а ремонтни балхаш дIадоладе дага а бац совхоза кулгалхой. Цул совгIа вIалла Iалашдаьдац доаго дахчеи кIори.

Районера ерригa культпросветучрежденеш Iан хана кийча хила еза. Цудухьа культучрежденей цхьабола совхоза кулгалхой декхарийла ба сихха цу гIулакхага хьажа.

М. МУСАЕВ,
Шалински культура отдела инспектор.

Къахьегамаи капиталаи юкъера къовсам дегIаахар

Массехк итташ шера чухь ма дукха хIамаш хувцаденнад вай лаьттан тIа! КхоалагIа дакъа адамаш, цIендаь капитализма дукъ тIера дIа а кхесса, хийцца социализмаи коммунизмаи новкъа даьннад. Вож кхоалагIа дакъа — хьалха хиннача дукхагIа йолча колоней халкъаш — шийна паччахьалкхен лоIам баьккха а империализма Iазапах цIенденна мукъадалар духьа къовсам лоаттабеш а да. Дунен тIа мел болча наьха кхаь даькъах цхьа дакъа мара дац хIанз капиталистически монополейи цар мукъах йолча правительствайи Iаьдала кара долаш.

Керд-керда мехкаш капитализмах дIакъесташ хиларо — хьалхарча дунен тIемои Октябрьски революцеи юхь йолаяь кризис ерригача капитализмах дIалеталга къаьгга хьахьокх. ШоллагIа дунен тIом а Европан Азеи дуккхача мехкара социалистически революцеш а йолча хана ерригача капитализма кризиса шоллагIа этап йолаелар. ХIанз кризиса кердача, кхоалагIча этапа чу еннай дунен капитализм.

Производство общественни оамал йолаш хиларан хьадаьр ше-шийна дахьа гIерташ йолча частно-капиталистически форманеи юкъерча капитализма керттерча духьалено хьахулийт къахьегамаи капиталаи юкъера тоам хила йиш йоаца антогонизм. Болхлой классаи цун эксплуататораштеи юкъера къовсам капитализма истори доладелча денз латташ хьа а боагIа, боккъонца социалистически революци котъяларга вугаргволаш а ба.

Марксистски теоре гучаьккха из закономерность бакъъяь хьахьекхай ерригача исторически событеша. Цхьабакъда, из общество дегIаахара закон харцде гIерт капитализма апологеташ. Тайп-тайпара киловзалаш а леладеш, капиталистически строях вIаши духьал йола классаш йоаца, долче, классови къовсам лоаттабе бахьан доаца, «массанега дикаш кхоачаш йола общество», «халкъа капитализм», «паргIата дуне» хиннад хIанзале а е кастта хургдолаш я, яхаш тешаве гIерт буржуазни идеологаши цар правосоциалистически иллиалархойи. Буржуазнии реформистскии социологаша дувц, буржуазни пролетариати дIа а йоалаш овлангара денз хувцалу социальни структура; цу шинна а классах тIа-тIа дукхагIа шерлуш латта «юкъера класс» хул, яхаш. Болхлой класс пролетариат йолчара дIаяьннай яхаш харц Iилмангара доагIаш дола къамаьлаш къаьстта шоай политически никъ болаш да — болхлой идея йоацаш бита а буржуазни идеологенеи политиканеи уж дIакара бига а гIерташ.

Цхьабола тIехьабиса нах кIезиг дукха тувлабе аьттув боал хIанз а буржуазни пропаганда. Цхьабакъда, вахара бирсача гIулакхашеи марксистско-ленински партеша дуккхача адамашта юкъекхухьача идейно-политически сердалонои новкъостал ду дуккхача къахьегамхошта шоай классови хьал, шоай политически наькъаши декхараши нийса кхетаде. Буржуазни профессорий харц хьехамаша яххача тайпара доацаш, капиталистически мехкашкара болхлой класс кхоача а ца луш, кIезиг а ца луш, дукхагIа ебаш, ший сакхетам лакхбеш, чIоагIлуш, деррига общественни вахара юкъера лоархIам тIа-тIа дукхагIа лакхлуш хьайоагIа, дуненна революционни хувцамаш деш бола керттера низ — болхлой класс, йоах КПСС Программа проекта тIа.

Нагахьа санна бIаь шу хьалхагIа дерригача дунен тIа 9—10 млн. промышленни болхло хиннавале, XX бIаьшере йолалуча хана 30 миллионал тIех бар уж. ДIахо кхы а сихагIа дегIанхар болхлой класс. Дунен халкъий къахьегама эскара юкъе эттар колониальнии ахколониальнии мехкашкарча пролетариата къона отрядаш. Производствана юкъеэзаб миллионаш кхалнахи кагирхойи.

Чуэтта латтача хьисапе гIулакх деш бола нах а дикка бийбаб. Болхлой хьисапе лохерчеи юкъерчеи гIулакхаш тIа бола нах алхха шоай балха низ бехка хьадаьккхачох бах. Болхлошта санна, царна а тIалатт доал деча классагахьара политически экономическии Iазап, конторски счетнии балхашта механизаци ярца дувзаденна тIа-тIа дукхагIа болх кIезиг а луш, из хьабе ца хилар бахьан долаш кIалбус уж. Болхлоша эксплуататораштa духьал доахаш дола гIулакхаш леладу гIулакхерча наха а предпринимателашта а духьала шоаш лоаттабеча къовсаме.

Беррига хьатIабеттабеннараш а тIехьа дIалаьрхIача 300 млн. сагага кхоачаш дегIаера социалистически доацача мехкашкара болхлой класс XX-гIа бIаьшере юкъе кхаьчача хана.

Болхлой класс ебаш хиларо, чуэтта болх беш бола нах тIа-тIа дукхагIа хиларо бакъъю капиталистически обществе пролетариат дукхагIа дегIаух яха марксистски положени. Пролетариата дукхалга хьежжа дегIайоагIа цун цхьоагIо, сакхетам, политически хьинар. Вахаро бокъонца харцду классови къовсам бужаш латт яхаш реформисташа дувцар, дизза бакъду «Пролетареш дукхагIа ме хул, дукхагIа хул революционни класс а хинна дIаэттача цар низ, дукхагIа гаргайоагIа социализм, дукхагIа торо хул из хьалъяра»[1]) аьнача Ленина хьаькъалера дешаш.

Ерригача капитализма кризиса керда этап белгалйоал къахьегамаи капиталаи юкъера вIашдухьаленаш чIоагIъяларца, пролетариата классови къовсам айбаларца.

Монополей Iазапа духьалара къахьегамхой къовсам экономически, политически, идеологически фронташка лоаттабеш ба, тайп-тайпарча формашка боалаш а латт. Укх статья тIа дукхагIа белгалдоаккхаргда вай ерригача капитализмана хиннача кризиса керда этап дикагIа хьахьокхаш дола гIулакх — **стачкашца лоаттабу къовсам** чIоаггIа дегIабар. Цунна тешал ду укх даннеша: 1956 шера стачкашка дакъа лоацаш 13,9 млн. къахьегамхо вар, 1957 шера — 22,9 млн, 1958 шера — 22,4 млн., 1959 шера — 40,7 млн., 1960 шера (дизза доацача хоамех) — 53,2 млн.

Цу цифрашкара бIаргагучча тайппара, 1960 шера стачкашка дакъа лоацаш 1956 шера хиннарел диазза дукхагIеи 1958 шера хиннарел 2,5-зза дукхагIеи къахьегамхой бар.

Къаьстта боккха лоархIам болаш да 1959—1960 шерашка хинна йоккхий стачкаш е политически лозунгаш хьалхадоахаш, е шоай йоккхалгеи маIангеи диллача цар политически гIулакхаш каралаьца хилар. Нагахьа санна, хетаргахьа даьча лоархIамех, 1958 шера политически стачкашка дакъа лоацаш 10 млн. гаргга саг — цу шера хиннача ерригача стачкашка дакъа лоацаш хиннарех 43 проценти 1959 шера — 23 млн. гаргга саг, е берригача стачечникех 56 проценти нах хиннабале, 1960 шера хиннача политически забастовкаша чулаьцар 41 млн. саг, е берригача стачечникех 73 процент бараш.

Укх тIеххьарча хана Японе, Бельге, Итале, Франце хиннача йоккхийча стачкаша чIоагIа хIама техар цу мехкашкарча реакционни низашта, хIаьта цунга хьежжа боккха дунен халкъашта юкъера лоархIам болаш а яр уж.

Дакъа лоацаш миллионаш къахьегамхой а болаш йоккхий политически экономически стачкаш хилар укх тIеххьарча шерашка Бразиле, Аргентине, Чиле, Латински Америка кхыча мехкашка. Алапеш тIатохилга, къахьегама хьалаш тоаделга, социальни Iалашо дукхагIа елга, кхыдараш дIа а дехаш, латиноамерикански болхлойи гIулакхера нахи цунга хьежжа духьалбувл США монополеша цу мехкашка-деча низашта, Вашингтона мукъах дахара духьала. ЧIоаггIа забастовкаш еш а дуккха нах гIувтташ а моттигаш хилар Латински Америке революционни Кубай га доаккхаш.

Кхыметтел США а цхьаккха ди додац стачечни къовсам ца латташ. 1957 шера забастовка еча дакъа лоацаш вар 16,5 млн. саг, 1958 шера — 23,9 млн., 1959 шера — 69 млн., 1961 шера массехк бетта — 20 млн. гаргга. Укх тIеххьарча хана хиннарех эггара йоккхагIа йола стачка яр 1959 шера болат лоаладеча заводашкарча 500 эзар болхлочо 116 дийнахьа яьр. Из соцаюяланзар болхлошта духьалара Тафта-Хартле закон правительства юкъедаьккхачул тIехьагIа мара.

1960—1961 шерашка Iалаьмате йоккхий стачкаш хилар ерригa Голланди, Греци, Дани дIалаьцца. Йоккхий забастовкаш хилар Инде, дуккхача африкански паччахьалкхенашка: Дагомее, Нигере, Уганде, Танганьике, Къилбаседа Родезе, колонизатораштеи цар моттигерча гIончаштеи духьал лоаттабеча къовсаме стачка герзех пайда эца Iомаенна къона болхлой класс йолча вокх африкански мехкашка.

Забастовкаша дIадеха хIамаш тайп-тайпара дале а, цар тактикеи лоаттабеча къовсамах хьахури цхьадолча даькъе цхьатарра да, хIанзарча берригача стачечни болама хила дезача тайпара. Эггара хьалха белгалдаккха дезаш да тIа-тIа дукхагIча наха цу юкъе дакъа лоацаш хилар. Хьалхарча хана мехка хулча стачкашта юкъе массехк эзар болхлочо дакъа лаьцача, итташ эзараш болча къахьегамхоша дакъа лаьцача хIаьта-вета а, болхлой болама юкъе гIордаьнна доккха хIама хулар. ХIанз хулача стачкашта юкъе дакъа лоацаш дукхагIча хана бIаьш эзараш, миллионаш нах хул. Цо хьахьокх къахьегамхой низ, хьинар, барт-цхьоагIо дегIаена хилар. Болхлошта нийсса стачкашка тIа-тIа дукхагIа дакъа лоац гIулакхерча наха, хьехархоша, медицински болхлоша. «КIай коча качамаш дола пролетареш» хьалхарчул дуккха а дукхагIа ба хIанз забастовкаш еча, стачечни пикеташка дакъа лоацаш, улицашкарча демонстраце ухаш, заводской спецовка ювхаш болча пролетарещца цхьана баррикадашка латаш. Цу тайпара шерлу пролетариата классови къовсама фронт.

Массаза а санна, аьттув дикагIа боал ерригача профсоюзаша цхьан бартаца шоай гIулакхаш дIахьоча забастовкай. Кхыча тайпара а хул — дукхагIча хана стачечникаш эш, нагахьа санна цхьа фронт а яь вIашагIкхета царна ца мегача е нагахьа санна правосоциалистически е христиански профсоюзий кулгалхоша лелаеча соглашательски маневраша из йохайойя.

Классови къовсама гIулакхаша дIахойт къахьегамхошка, финансови магнатий хьашташ лорадеш йолча монополейи правительствайи реакционни политикана духьал лоаттабеча къовсаме мара, боккха бала хинна качдоагIача тIемаштеи тIема кийчонаштеи духьал лоаттабеча къовсаме мара шоаш дIадехаш дола экономически гIулакхаш кхоачашдеи шоаш яьха шоай социальни бокъонаш лораеи царна могаргдоацилга. Цудухьа экономически гIулакхаш бахьан долаш йолаенна дуккха стачкаш доккхийча политически къовсамашка йоал. Дуккхаза а иштта дукха нах гIайттача хана болхлой классо шийна тIехьабоах ахархой, городера зIамига буржуази, интеллигенци — монополей экономически-политически Iазап тIалатташ мел бараш.

Юххера а, тIеххьарча шерашка латтача стачечни къовсамца тарлуш да цун тактика говзагIа хулаш хилар. Дуккхача деношка, кхыметтел дуккхача бетташка йIаьхлуш лоаттаеча забастовкашта нийсса чIоагIа яьржай лоацига — ах сахьатагара ди-бийса даллалца мара ца латташ йола хоам бу стачкаш. «Юкъ-юкъера забастовкаш» а ю. Уж яьча хана оттадаь денош чакхдаьнначул тIехьагIа болх соцабу; цхьатарра ханаш юкъе а йолийташ забастовкаш ю. Цу хана шоай хьалхагIе а оттаьча планах аргI-аргIа забастовкаш ю къаьсткъаьстача цехаша е участкаша, бIарччача предприяте болх соца а беш. Дуккхача стачкашта юкъе белгалйоалаш я предприятеш электроэнергех, йоагоча хIамах, бедалах, кхыча хIамаех йоахаш йола забастовкаш. Предприятеш дIакъовлара е болхлой балхара дIабахара духьале еш болхлоша дуккхаза а — «кхы тайпа стачкаш» ю, вешта аьлча предпринимателаша еннача распоряженех болхлоша болх сацийтац, шоай балха моттигаш йите дIаболхац, арахийцача продукцех боагIа мах хьабех.

Стачечни къовсама керда формаш юкъеяха йийзай шоай алапеш кIезигагIа дойта а цу ханна предпринимателашка шоаш яхар дайта а безам болаш болхлой хилар бахьан долаш. Цунца цхьана говза а хьаькъалера а забастовочни тактика лелаеш хиларо хьахьокх къахьегамхоша шоай гIулакхаш тIа-тIа дикагIа вIаштIехьдоахаш хилар.

Стачечни боламе, классови къовсама кхы мел йолча формашка а санна, къахьегамхошта хьалха латт коммунисташ. Капиталистически дунен 70 совгIа йолча паччахьалкхене я хIанз компартеш. Царех дуккхачарех дуккха нах юкъе а болаш, шоай мехкарча политически вахаре дикка боккха лоархIам а болаш йола партеш хиннай.

Коммунистически партеша къовсам лоаттабу берригача къахьегамхой, ерригача болхлой партейи организацейи цхьоагIо хилийтар духьа, монополей Iазап тIалатта масса тайпа нах болхлой класса гонахьа кхотабар духьа.

Монополешта духьаларча берригача демократически къовсамо гаьна яккхац социалистически революци, гарга йоалаю из. Демократи бахьан долаш лоаттабу къовсам социализм бахьан долаш лоаттабеча къовсама дакъа лоархI компартеша.

«Социалистически революцеш, — йоах КПСС Программа проекта тIа, — империализманна духьалара къамий-кортамукъален революцеш, халкъий демократически революцеш, шерра ахархой боламаш, фашистскии кхыйолеи къиза режимаш дIаяхар духьа халкъаша лоаттабу къовсам, къамашта тIерча Iазапа духьалара деррига демократически боламаш — уж дерригаш а капитализма хир хоададеши из йохаеши йола дерригдунен революционни цхьа процесс а хиле вIашагIкхет».

Г. КАЦМАН,
исторически Iилмай кандидат.

[1]) В. И. Ленин Соч., т. 2 оагI, 6. Госполитиздат, 1946.

ЛадувгIа радиога

21-ча сентябре: 17.00 — керда хоамаш (гIалгIай меттала); 17.10 — «Комсомольцаш — парте ткъаь шоллагIча съезда» яха кагирхошта передача (гIалгIай меттала); 17.25 — ашараш; 17.30 — керда хоамаш (нохчий меттала); 17.45 — беседа «Машареи кхолламеи программа» (эрсий меттала); 18.05 — керда хоамаш (эрсий меттала); 18.20 — «Машинаш ерий толамаш» яха передача (нохчий меттала); 18.35 — Вошал долча Дагестана музыка.

УКВ: 19.00 — «ВIаши довзалаш, новкъостий» яха музыкальни передача; 10.53 — нохч-гIалгIай ашарий концерт; 20.34 — «Иразах илли доах Иристона» яха литературно-музыкальни композици; 20.59 — «Хестайойла Даьхе» яха концерт; 21.32 — Ф. Листа хетаяь музыкальни передача.

22-ча сентябре: 6.35 — «Съезда накъа болхача вахте латт первомайцаш» — юртбоахама болхлошта передача (эрсий меттала); 6.50 — хоамаши передачай программеи; 7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор; 8.15 — «Ленинан некъ» газета обзор; 8.30 — «Иллеш оал радио солисташа» яха концерт; 8.50 — Советски Союзереи доазол дехьареи хоамаш (гIалгIай меттала); 17.00 — керда хоамаш (гIалгIай меттала); 17.10 — беседа: «Машареи кхолламеи программа» (гIалгIай меттала); 17.25 — ашараш; 17.30 — керда хоамаш (нохчий меттала); 17.45 — «Съездагара съездага» — передача (эрсий меттала); 18.00 — керда хоамаш (эрсий меттала); 18.15 — кагирхошта передача (нохчий меттала)); 18.30 — Нохч-ГIалгIай АССР-а заслуженни деятела композитора Речменске музыка;

УКВ: 9.00 — «УнахцIенон нийслагIа радиоэнциклопеди» яха передача; 9.31 — «Прибалтийски композиторий музыкальни произведенеш» яха концерт; 10.15 — «Илли доахаргда» яха радиокомпозици; 19.00 — «Хаи седкъийи» яха радиоспектакль; 19.43 — «Советски Союзерча халкъий доттагIал» яха концерт; 20.16 — «Индонезе гIолла» яха передача; 20.54 — нохч-гIалгIай ашарий концерт; 21.25 — «Сиглени лаьттаи юкъе» яха радиопостановка;

БАКЪАХЬДАККХАР

Укх шера 17-ча сентябре арадаьннача газета передовой шоллагIча абзаца тIара «ХIара Iатта — 34 ЦЕНТНЕР силос кхоач цига. Иштта хIара Iатта 20 ЦЕНТНЕР а кхоачаш...» яха предложени а, хIаьта кхоалагIча абзаца тIара «дIадахача шера 10-ча сентябре 13,3 ЦЕНТНЕР дIаелла хиннаяле укх шера, цу денна 12 ЦЕНТНЕР мара еллаяц яха предложени а юкъерча ЦЕНТНЕР яхача деша когаметта ТОНН яха дош оттадаь еша еза.

Ред. зам. Дж. ХАМАТХАНОВ.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерахча кинотеатре

Йоккха зал — **«Ши вахар»**.

Долалу: 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.

ЗIамига зал № 1 — **«Хьалхара тохкамаш»** (ши сери цхьана).

ЗIамига зал № 2 — **«Ши вахар»** (1-гIа сери).

Долалу: 9, 11, 1, 3, 5, 7, 9.

ЗIамига зал № 3 — **«Кхалсага безам»**.

Долалу: 9.15, 11.15, 1.15, 3.15, 5.15, 7.15, 9.15.

«Родина» яхача кинотеатре

«Ши вахар» (1-гIа сери).

Долалу: 9, 11, 1, 3, 5, 7, 9.

Городе Грозне, № 34 Аргунская улицагIа, дом 49, вахача Жуковский Георгий Алексеевича суде деннад г. Грозне, Мира улицагIа, дом № 7/87 кл. 6, кв. 51 яха Жуковская Анна Израиловна йитарах дола дош.

Дош дувцаргда Ленински района халкъа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица, 15, Телефонаш: редактора зам. — 2-07-01; бехктохкама секретара — 2-45-48, партийни вахареи, экономикаи, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-30-91;

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Сталина, 15, Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3.

Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ02170 Заказ № 5148